Бүгү чурттарның пролетарийлери, катыжыңар!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

№ 29 (2203). 1929 чылда үндезилеттинген. | 1951 ч. февраль 13, вторник. | Өртээ 20 коп.

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның хүнү.

ШУПТУ СОҢГУЛДАЛАРЖЕ!

Соңгулдаларга уткуштур күш-ажылчы көдүрлүүшкүн

Эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтериниң соңгулдаларынга хөй национальдыг совет улус политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүн-биле белеткенип турар. Коммунистиг партияның болгаш генийлиг баштыңчы болгаш башкы улуг Сталинниң удуртулгазы-биле коммунистиг тургузуушкунда чеьдип алдынган улуг чедиишкиннер совет кижилерниң чүректерин өөртүп турар.

1950 чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң курүне планының күүселдезиниң түңнелдери бистиң совет улусту чаа-чаа күш-ажылчы көдүрлүүшкүнче сорук кирип турар.

Бистиң улустуң чогаадыкчы тывынгыр күжү үзүктел чокка өзүп, политиктиг медерели болгаш хөй-ниитичи идепкейи улам-на бедип турар. Бистиң Төрээн чуртувустуң экономиказының, культуразының улам хөгжүлдези дээш демиселде совет кижилерниң күш-ажылга ынакшылдыг чоруу тодаргайы-биле илереп турар.

Социалистиг чарыштың ленинчи-сталинчи идеялары ажылчы чоннарның калбак массаларынга шиңгээтинип, күчүлүг чаартыкчы күш болу берген. Бистиң чуртта социалистиг чарыш ёзулуг-ла бүгү улустуң херээ болу берген. Ында миллион-миллион ажылчыннар болгаш тараачыннар — коммунизм тургузукчулары киржип турар.

Улус ажыл-агыйының планнарын ажыр күүседир дээш чорудуп турар социалистиг чарыш болза, совет чуртту коммунизмче бурунгаарладырынга күчүлүг шимчедир күш болуп турар. Социалистиг чарыш болза, социализм тургузуушкунунуң коммунистиг методу болур деп эш Сталин айыткан.

Социалистиг чарышта киржип турар миллион-миллион кижилерниң — ажылчыннарның болгаш колхозчуларның чогаадыкчы тывынгыр инициативазы болза, үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый талазы-биле ээлчеглиг сорулгаларны шиитпирлээриниң чаа-чаа аргаларын берип турар.

Эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтериниң соңгулдаларынга уткуштур ажылчы чоннарның политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүнү чаа чалгыг-биле калбарган.

Бистиң областың ажылчы чоннары Россия Федерациязының бүгү ажылчы чоннары-биле кады РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларынга алдар болдурган социалистиг чарышты калбартып чоруткан. Бистиң областа калбарган социалистиг чарыш болза, үлетпүрнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның мурнунда салдынган ээлчеглиг сорулгаларны күүседиринче угланган.

Үлетпүр бүдүрүлге черлериниң ажылдакчылары кижи бүрүзү ажыл нормазын үргүлчү доодур күүседип турган, бүдүрүлге планын ажыр күүседир, продукцияның шынарын экижидер, чиг-ээтти болгаш материалдарны камнап, бүдүрүкчү күштү бедидип турган, продукцияның бот өртээн чиигедир дээш социалистиг чарыштың хүлээлгелерин алгаш ажылдап турар.

Областың үлетпүр бүдүрүлгелери РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларынга алдар болдурган социалистиг чарышка киргеш, декабрь айның бүдүрүлге планын ниитизи-биле 132 хуу күүсеткен. Ооң иштинде Кызыл хоорайның бүдүрүлгелери — 126 хуу, райүлетпүр комбинаттары — 155 хуу күүсеткилээн.

Январь айның бүдүрүлге планын сапог даараар-мастерская 106,9 хуу күүсеткен. Ол ышкаш Шагаан-Арыгның үлетпүр комбинадының чазанылга, хидис идик өөр, дааранып салбырлары база-ла январьның бүдүрүлге планнарын ажыр күүсеткеннер.

Үлетпүр бүдүрүлгелерде үлүг нормазын ажыр күүседип турар мурнакчыларның саны көвүдеп турар. Авторотаның чолаачылары эштер К. Безотечество, Г. Федоров, Г. Быков олар январьде ажыл нормазын 130-ден 175 хуу чедир күүсеткеннер. Ында септекчилер эштер К. Иванов, С. Петеримов, Леонов, Лазарев олар нормаларын база-ла 170-ден 220 хуу чедирип турарлар. Ындыг мурнакчыларны оон-даа ыңай хөйнү көргүзүп болур.

Көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилери часкы тарылганы үлегерлиг чорудуп, бедик дүжүттүң үндезинин салыр дээш белеткенип турарлар.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларынга алдар болдурган социалистиг чарышка киришкеш, областың элээн хөй колхозтары, МТС-тери часкы тарылгага белеткел талазы-биле биче эвес чедиишкиннерлиг болуп турар. Сүт-Хөл МТС-тиң механизаторлары февраль 1-де тракторларның капитал септелгезин 100 хуу, агар септелгезин 166 хуу күүсеткеннер. Ол ышкаш Чадаана, Кызыл-Мажалык, Чаа-Хөл, Кызыл, Тес-Хем МТС-тери тракторларның агар септелгезиниң планнарын доодур болгаш ажыр күүсеткилээн. Тес-Хем, Өвүр, Сүт-Хөл районнарның колхозтары тарылгага херегжээр үрезин урууп-кунунуң планын доодур күүсеткеннер.

Колхозчу тараачыннар часкы тарылгага белеткелди чорутпушаан, тудуг ыжы белеткээрин калбартып турар. Тудуг ыжының белеткелинде болгаш ооң сөөртүлгезинде хөй санныг кижилиг бригадалар күш-ажылчы көдүрлүүшкүн-биле ажылдап турар. Бии-Хем, Тес-Хем, Өвүр районнарның колхозчулары февраль 1-де ыяшты кезип белеткээрин 200—260 хуу күүсеткилээн болгаш ол ыяштарның 45—60 хуузун тудуг шөлдеринде сөөртүп дүжүрген.

Мурнакчы кижилер — үлетпүрнүң стахановчулары болгаш көдээ ажыл-агыйның мурнакчылары күш-ажылга күзел соруктуун көргүзүп турарлар. Ынчаарга социалистиг чарыштың кол сорулгазы болза, мурнакчыларның хүрээлениин калбартыры болур. Ындыгның төлээзинде партия, совет профэвилел организациялары болгаш ажыл-агый удуртукчулары соңгулдаларга алдар болдурган социалистиг чарышты большевикчи ёзу-биле удуртуп, алдынган хүлээлгелерни доодур болгаш ажыр күүседиринче массаны эвилелдээри болур. Социалистиг чарыштың киржикчилеринде хожудап каап турарларны мурнакчыларның деңнелинге чедир көдүрериниче, чарышты эң-не массалыг тодаргай түңнелдерлиг болдурарынче кичээнгейни эң-не күштүг-биле салыр ужурлуг.

Соңгулдаларга алдар болдурган социалистиг чарышты ажылчы чоннар калбартып турган, ажыл-агый, культур тургузуушкунунуң бүгү адырларынга чаа-чаа чедиишкиннерни чеьдип алыр улуг сорук күзелин илередип турар.

Ажылчы чоннарның күш-ажылчы улуг көдүрлүүшкүнү болза, совет патриотизмниң илерээшкини болгаш бодунуң Төрээн чуртунга, Ленин — Сталинниң партиязынга совет кижилерниң кызыгаар чок ынакшылын болгаш бердингенин база катап көргүзүп турар.

Совет кижилер бүгү улустуң байырлалының хүнү — соңгулдалар хүнүнге белеткенмишаан, боттарының карак-кызыл күш-ажылы-биле бүгү делегейде тайбыңның чөленгиижи болур бистиң социалистиг Төрээн чуртувустуң күчүзүн улам-на быжыглап турарлар.

Совет улусту маадырлыг күш-ажылче сорук кирип турар болгаш совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эвиниң тугу — улустарның башкызы болгаш баштыңчызы улуг Сталинниң шылгарангай удуртулгазынга сорук кирген совет улус бүгү улустуң байырлалы — соңгулдалар хүнүнге улам-на сырый катыжылышкын-биле, күш-ажылдың чаа-чаа чедиишкиннери-биле ужуражырлар.

Агитаторларның турлаа

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар чорудар талазы-биле Кызыл хоорайда 10 дугаар соңгулда участогунга хамаарышкан 2 дугаар агитпунктунуң ишти, дашты лозуң, плакат, чурук, портреттер-биле каастап шиметинген.

Ол агитпунктуга кежээниң-не соңгукчулар болгаш агитаторлар хөйү-биле чыглып турарлар. Агитпункт эргелекчизи эш Петеримов чыылган соңгукчуларга лекцияларны удаа-дараа кылып, агитаторларга большевикчи агитация дугайында сургаалдамы өй-шаанда берип турар.

Агитаторларның аразында соңгукчулар ортузунга алдар-хүндүзү бедип турар Бакеев, Баталов, Егошина ышкаш агитаторлар эвээш эвес. Агитпунктунуң агитаторлары соңгукчулар ортузунга РСФСР-ниң Дээди Совединге депутаттың кандидады эш Н. Я. Дьяковтуң допчу намдарын таныштырып доосқан болгаш ам бадылаашкын бээриниң чурумун, база агар политика дугайында беседаларны, номчулгаларны үзүктел чок чорудуп турарлар.

Бүгү чурт соңгулдаларга белеткенип турар

Депутаттарга кандидаттарның соңгукчулар-биле ужуражылышкыннары

Совет Эвилелиниң хоорайларында болгаш суурларында эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтериниң депутаттарынга кандидаттар-биле соңгукчуларның ужуражылышкыннары эртип турар.

Алтай крайның Рубцовск хоорайының чүс-чүс ажылчы чону РСФСР-ниң Дээди Совединге депутаттың кандидады «Алтайсельмаш» заводтуң сураглыг сталевары А. Т. Терещенко-биле ужуражылга Алтайның трактор заводунуң аныяктар клубунга болган. Бүзүретирген кижилер заводтуң шой кудар цехиниң начальниги инженер эш Креч, башкы училищезиниң башкызы эш Смирнов, ажылчын эш Зотов болгаш өскелер-даа коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестерниң сталинчы блогунуң кандидады сталевары Терещенко дээш чаңгыс үннүг бадылаарынче соңгукчуларны кыйгырып, ооң күш-ажылчы оруунуң дугайында чугаалааннар.

9-ла чылдың мурнунда фабрик-завод школазындан Алексей Терещенко заводка келген. Ол, беш чылдың дургузунда ажылчын аныяктарның кежээки школазын дооскан болгаш Казахтың С. М. Киров аттыг күрүне университединиң заочный салбырынга кирген. Күжениишкинниг ажыл, үргүлчүнүң өөредилгези ооң сталеварның ачылыг мергежилин бедик шиңгээдип алыр, ийи чылдың дургузунда дөрт чылдың нормаларын күүседириниң аргазын аңаа берген.

Астрахань областың Травинскиде моторжу-балыкчы станцияның колхозчулары болгаш ажылчыннары РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутадынга кандидат Каспийниң сураглыг балыкчызы В. П. Евсеев-биле ужурашканнар. Ленин аттыг колхозтуң даргазы эш Цымбаловтуң чугаалааны болза:

—РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга «Ильичтиниң тураскаалы» артельдиң алдарлыг балыкчы колхозчузу Василий Петрович Евсеевти депшидип үндүрген бис. Ол Соңгу болгаш Мурнуу Каспийни билир, балык тывыжының планын үргүлчү ажыр күүседип турар. 1949 чылда Евсеев беш чылдың онаалгазын дооскан, 1950 чылда бүдүн чартык чылдың планын күүсеткен. Балыкты хөйнү тударының мурнакчы методтарын нептередириниң стахановчу школазын Евсеев далайга организастаан.

Хуралга чүве чугаалаан В. П. Евсеев соңгукчуларның аңаа көргүскен идегели дээш ханы өөрүп четиргенин илереткен.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутадынга боттарының кандидады А. Н. Зайцева биле К. Е. Ворошилов аттыг фабриканың ажылдакчыларының ужуражылгазы Калинин хоорайга болган.

Аргылга цехиниң мастериниң дузалакчызы эш Максимов большевик партия болгаш совет эрге-чагырга кижилерни канчаар кижизидип турарын, оларның ниитиниң идепкейлиг ажыл-чорудулгазынче хандыдып турарын эш Зайцеваның чижээнден көргүскен.

Анна Николаевна Зайцева Калининскиниң удазын фабриказынга бижик билбес бичии уруг келген. Маңаа эртемни болгаш тускай эртемни алырын Зайцевага дузалаан. Удавайн ол эң кээре бүдүрүлгечи апарган.

Анна Зайцева септелге ажылчыннарының бригадиринде ажылдап турар. Удазын фабриказының коллективи онаалгаларны үргүлчү ажыр күүседип турар. Ында эш Зайцеваның ачы-хавыязы база бар.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидады А. И. Черкашина-биле соңгукчуларның ужуражылгазы Чкалов областың Тоцк суурунга болган. Тоцк МТС-тиң директору бүзүреттирген Ф. М. Сердюк РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутады болуп, соңгукчуларның бүзүрелин долузу-биле бадыткап шыдаар, күрүнениң ажылдакчызы болур эш Черкашинаны характеристкалап чугаалаан.

Хуралга «Искра» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчузу В. Истокин, Тоцк школазының башкызы М. Перелюхина, мал эмчизи Л. Бесов болгаш өскелер-даа чүве чугаалааннар. Олар чоннуң төлептиг кандидады болур эш Черкашинаның дугайын чугаалаан болгаш эш Черкашина дээш бадылаашкыннарын бээринче соңгукчуларны кыйгырганнар.

Депутаттарга кандидаттар Е. С. Бухарина-биле (Свердловск областың Ирбит), Э. Д. Александрова-биле (Чита), А. Т. Валиуллина-биле (Татар АССР-ниң Арск), М. Я. Савин-биле (Ямал-Ненец национал округтуң Салехард), С. Т. Хожухар-биле (Кишинев), В. И. Голенков-биле (Новосибирск областың Барабинск), Т. И. Иванова-биле (Чебоксары) соңгукчуларның ужуражылышкыннары база болгулаан.

(СЭТА).

Тбилиси хоорайның Ленинский соңгулда округу

Төөгүлүг заводта

ТБИЛИСИ. Грузин ССР-ниң Дээди Совединиң депутадынга бадылатырар дугайында улуг Сталинниң чөпшээрээнин Грузияның ажылчы чоннары канчаар-даа аажок улуг өөрүшкү-биле уткааннар.

Иосиф Виссарионович Сталинни Грузин ССР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидадынга депшиткен Тбилисиниң Сталин аттыг паровоз-вагон септелге заводунуң коллективи онза байырланчыг хүннерде чурттап турар.

Ол хоочун бүдүрүлгениң бүгү төөгүзү улуг Сталинниң ады-биле шуут холбашкан. 1926 чылдың июньде завод ажылчыннарының төөгүлүг хуралының киржикчилери хоочун бүдүрүкчүлер бүдүрүлгениң цехтеринде хөй ажылдап турарлар. Ол хуралга эш И. В. Сталин чүве чугаалаан. Тбилисиниң мурнакчы пролетарийлериниң ортузунга практиктиг ажылдың революсчу школазын канчаар эрткенин эш Сталин ынчаарда орта сактып чугаалаан.

«Маңаа, бо эштерниң аразынга, бодумнуң бир дугаар дайынчы революсчу сагылымны ынчаарда алган мен... Мээң баштайгы башкыларым Тифлистиң ажылчыннары болган» — деп эш Сталин чугаалаан.

Грузин ССР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга уткуштур алдынган социалистиг хүлээлгелерин заводтуң коллективи алдарлыы-биле күүседип турар. Бүдүрүлгениң коллективи январьның бүдүрүлге онаалгазын хуусаа бетинде күүсеткен. 5 бараан вагоннарын пландан дашкаар септээн, паровозтуң хөй кезектерин болгаш тудуштуругларын белеткеп кылган.

Паровоз цилиндирин каңнаарының дуржулгалыг методун заводка шиңгээткен каң ээилдирикчизи Захарий Нарирадзе, 3—4 нормаларны күүседип турар токарь Илья Чумбуридзе, ажылчын Яков Бабаев, дарган Константин Шуридзе болгаш өске-даа дыка хөй ажылчыннар бо кайгамчык хүннерни стахановчу күш-ажыл-биле демдеглеп турарлар.

«Улуг Сталин: «Эки ажылдап турар-дыр силер, эштер, тбилисчилер!» дээр кылдыр ажылдаар ужурлуг бис»—деп Ленинград хоорайның Кировский соңгулда округунуң соңгукчуларынга чоруткан чагаазында Сталин аттыг заводтуң ажылчыннары бижээннер.

(СЭТА).

Киев хоорайның Сталинский соңгулда округу

Совет интеллигенцияның хүнү

КИЕВ. Күрүнениң Т. Г. Шевченко аттыг операның болгаш балетаның театрының улуг делгем залынга Киев хоорайның Сталинский соңгулда округунуң интеллигенциязының төлээлекчилери доодур чыглып келген. Орта эртемдээннер, инженерлер, башкылар, делегейде эң-не мурнакчы совет уран-чүүлдүң төлээлекчилери чыглып келгеннер.

Хуралдың хүндүлүг президиумунга ВКП(б) ТК-ның Политбюрозун эш И. В. Сталинни баштадыр соңгуур дугайында саналды хуралдың киржикчилери диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткааннар.

Чыглып келгеннер КПУ ТК-ның секретари П. В. Аргалдың «Сталин—бүгү улустуң кандидады» деп илеткелин улуг кичээнгейлиг-биле дыңнааннар.

Украин ССР-ниң Эртемнер Академиязының вице-президентизи П. С. Погребняк бодунуң сөзүнге улуг Сталинга ынакшылын, өөрүп четиргенин илереткен.

—Кижи төрелгетенниң гениийи эш Сталин болза, бистиң чуртувуска коммунизм тургузуушкуну дээш, чоннуң чаагай эки амыдыралы дээш чогаадыкчы тывынгыры-биле ажылдаарда совет эртемдээннерге эң-не таарымчалыг арганы тургузуп берген. Бедик патриоттуг көдүрлүүшкүннүң хүннеринде бүгү үелерниң болгаш улустарның эң улуг эртемдээни, бистиң баштыңчывыс эш Сталинга өөрүп четиргенивисти илередип тур бис.

Коммунизмниң улуг тургузукчузу, бүгү делегейде тайбыңның тугунуң тудукчузу, улустуң аас-кежииниң чаяакчызы улуг Сталин дээш бистер шуптувус чаңгыс кижи дег бадылаар бис!—деп эш Погребняк чугаазын доосқан.

Эш Сталин — украин улустуң эң эки өңнүү, совет улустарның бузулбас эп-найыралының сорук кирикчизи болуп турар. Сталинчы шаңналдың лауреады инженер И. М. Танченко ол дугайын бодунуң сагыш-сеткилиниң ханызындан илереткен.

—Украин улустуң амыдыралында эң-не чырык чаагай чоруктар эш Сталинниң ады-биле холбашкан. Эш Сталинниң башталгазы-биле украин улус улуг орус улус-биле база Совет Эвилелиниң бүгү улустары-биле кады коммунистиг ниитилелдиң тургузуушкунунуң оруу-биле эглиш дивес базым-биле чоруп орар.

Эш Сталин чаа чуртталганың идепкейлиг тургузукчуларын, культурлуг, делгем билиглиг кижилерни, социалистиг Төрээн чурттуң чалбыыштыг патриотчуларын, чаа совет интеллигенциязы кижизидип өстүрген.

Киевтиң бежен дугаарлыг ортумак школазының башкызы Н.И. Терентьеваның чугаазы өткүт чаңгыланып турган.

— Бистер, совет башкылар өзүп олурар салгакчыларны коммунистиг ёзуга кижизидип турар бис. Сталинчы сагыш човаашкынның ачы-хавыязын көрүп билип турар бис. Бистер Сталин дээш бадылавышаан, бистиң өөрүшкүлүг чурттавгавыс дээш, бистиң аас-кежиивис дээш, ам-даа эң эки келир үе дээш, бүгү делегейге тайбың дээш, коммунизмниң тиилелгези дээш бадылаар бис—деп ол чугаалаан.

Индирге шүлүкчү Павел Тычина үнүп келген. Улуг баштыңчы болгаш башкы, депутатка бүгү улустуң кандидады эш И. В. Сталинниң дугайында шүлүкчүнүң чалбыыштыг чугаазын хуралдың киржикчилери улуг кичээнгей-биле дыңнап, диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле байырлап турганнар.

Хуралга Киевтиң Т. Г. Шевченко аттыг күрүне университединиң профессору, Сталинчы шаңналдың лауреады В. П. Мовчан база чүве чугаалаан.

Хуралдың киржикчилери эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг чагааны улуг көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алганнар.

(СЭТА).

„Кызыл партизан" колхозта агитколлектив

Таңды районда «Кызыл партизан» колхозта эш Абросимовтуң удуртканы агитколлектив соңгукчу чоннуң ортузунга РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга холбашкан агитация ажылын хүн-бүрү күштелдирип чорудуп турар. Агитколлективтиң кежигүннери соңгукчуларга 120 ажыг беседаларны чорудуп, соңгукчуларга билдинмээн айтырыгларны тодаргай билдингири-бизе тайылбырлап берип турарлар.

Агитколлективтиң иштинден агитаторлар Попова, Залутская, Борбак-оол, Беляева болгаш өскелер-даа эң идепкейлиг ажылдап, РСФСР-ниң Дээди Совединге депутаттың кандидады эш Н. Я. Дьяковтуң намдарын, Сталинчи Конституцияны, РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар дугайында Дүрүмнү, В. И. Лениниң мөчээнинден бээр 27 чыл оюнуң дугайында эш Поспеловтуң илеткелин, социалистиг үлетпүрнүң, көдээ ажыл-агыйның улуг чедиишкиннериниң дугайында, коммунизмниң улуг тудуушкуннарының дугайында, совет хамаатыларының эргелериниң болгаш хүлээлгелериниң дугайында чүүлдерни соңгукчуларга чуруктардан көргүзүп туруп тайылбырлап берип турарлар. Эш Борбак-оол 10 өрегелерге беседаларны 13 удаа кылган.

Агитколлективтиң кежигүннери РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларының хүнү—февраль 18-ке ажыл-агый, политик талазы-биле чедиишкиннерлиг ужуражырынче колхозчуларны күш-ажылче көдүрүп үндүрүп турарлар.

Улам-на чедиишкиннер дээш

ТУРАН. (телефон-биле). Хоорайның Культура бажыңынга РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутадының кандидады эш Н. Я. Дьяков оодунуң соңгукчулары-биле ужурашкан. Аңаа 400 ажыг кижи чыылган. Депутатка кандидаттың ажыл амыдыралының дугайында бүзүреткен кижи эш Будажакова илеткел кылган. РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларының хүнү—февраль 18-те соңгукчулар бодунуң кандидады эш Н. Я. Дьяков дээш бадылаашкынын чаңгыс эп-сеткилдиг бээрин илеткелчи эш Будажакова болгаш хоорайның интеллигенциязының мурнундан чүве чугаалаан эш Өпеш кыйгырган.

МТС-тиң стахановчузу эш Терешин РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга алдар болдуруп стахановчу ээлчегге киргеш, тракторлар септээр үлүг нормазын 170—200 хуу күүседип келген. Ам моон соңгаар нормазын хүн бүрү 200 хуу күүседирин болгаш МТС бүгү тракторларның септелгезин март 15-те бүрүн доозарын хүлээнип чүве чугаалаан. Райүлетпүр комбинадының хүн нормазын 170 ажыг хуу күүседип турар чазаныкчы эш Никифоров депутатка кандидат эш Дьяковтан райүлетпүр комбинады күчүлүг пилорама болгаш өске-даа дериг херекселдер тып алырынга дузалаарын дилээн.

«Красный пахарь» колхозтуң кежигүнү эш Баир, көдээ ажыл-агый школазының өөреникчизи Болдур-оол олар эш Дьяков дээш бадылаашкынын чаңгыс кижи дег бээринче соңгукчуларны кыйгырганнар.

К. ДОРДУП-ООЛ.

Соңгулдаларга белек кылдыр

Таңды районнуң Бай-Хаакта бүдүрүлге комбинадының ажылчыннары РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның хүнүнге алдар кылдыр кызымак ажылдап турарлар.

Чазанылга цехиниң бригадири эш К. Вахрушев, чазаныкчы эш Л. Баранов олар хүнде нормазын 130 хуу, сапог даараар салбырның мастери эш И. Афанасьев ажыл нормазын 120 хуу күүседип турар. Февраль айның нормазын олар соңгулдалар хүнүнге чедир 150—160 хуу күүседирлер.

В. ТҮМЕТЕЙ.

Соңгукчулар ортузунда агитация

ХАНДАГАЙТЫ, (радио-биле). Россия Федерациязының Дээди Совединиң соңгулдаларынга белеткелдер үезинде Өвүр районнуң соңгукчуларының ортузунда агитация ажылын 180 чыгам агитаторлар делгереңгейи-биле чорудуп турарлар.

Районда организастап тургускан 10 агитпункттарга бүгү делегей байдалының, Сталинчи Конституцияның, коммунизмниң улуг тудугларының болгаш оон-даа өске айтырыгларның дугайында 19 лекцияларны соңгукчу чоннуң ортузунга чоруткан.

Соңгукчулар ортузунга агитация ажылы чорудар талазы-биле Саглы сумуда агитколлектив (удуртукчузу Шарай-оол) 46 беседаларны, 56 номчулгаларны чорудуп, эки ажылдап келгеннер.

Ам районнуң агитаторлары РСФСР-ниң Дээди Совединге депутаттың кандидады дээш большевикчи агитацияны соңгукчу чоннуң ортузунда калбаа-биле үргүлчүлеп турарлар.

М. ДЕЛГЕР.

Кызылдың мурнакчы дарганнары

Россия Федерациязының Дээди Совединге соңгулдалар хүнүнге алдар болдурган социалистиг чарышта хүлээлгезин Кызылдың ыяш заводунда дарганнар цехиниң ажылдакчылары алдарлыы-биле күүседип турарлар. Алдарлыг дарган Щербаков январь айда 2 айның нормазын күүсеткен. Дарган Белогорский ай планын 127 хуу күүсеткен болгаш деңзи септекчизи Афанасьев, маскачы Черепахин олар күш-ажылга бедик көргүзүглерлиг болганнар.

Цехтиң мурнакчы дарганнары соңгулда хүнүнге уткуштур алган хүлээлгезиниң февраль айдагызын база-ла доодур болгаш ажыр күүседир дээш хайнышкыныг ажылдап турарлар.

Агитас-массалыг ажылды калбартыр

Х. БАЗЫР-САТ,
ВКП(б) обкомунуң секретари.

Россияның улуг Федерациязының бүгү ажылчы чоннары-биле кады бистиң областың ажылчы чоннары РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга белеткенип турар. РСФСР-ниң Дээди Совединге депутатка бир дугаар кандидатка, өске эвилелдешкен республикаларда ышкаш база-ла бүгү дэпшилгелиг кижи төрелгетенниң генийлиг баштыңчызы болгаш башкызы—Иосиф Виссарионович Сталинны совет кижилер улуг көдүрлүүшкүн-биле адааннар. Эш Сталинның ады — Советтиг Тываның ажылчы чоннарынга, хөй национадлыг Совет Эвилелиниң бүгү улустарынга эң-не үнелиг болгаш ынак ат.

Совет социалистиг демократия ажылчы чоннарны сырый катыштырып, база организастап, күрүне эргелелинге идепкейлиг киржилгеже улустуң эң-не калбак массаларын хаара тудуп турар.

Ажылчы чоннарның депутаттарының чер-чер Советтеринге соңгулдалар болза, Ленин—Сталинның партиязының айыткан оруу-биле бурунгаар чоруур, коммунистиг тургузуушкуннуң улуг чаагай планнарын боттандырар дээш эрес маадырлыг демисежир совет улустуң чайгылыш чок соруктуун болгаш быжыг шиитпирлиин база катап көргүскен. 1950 чылдың декабрь 17-ниң алдарлыг хүнүнде совет кижилер сталинчы шылгарангай даштыкы политиканы чаңгыс эп-сеткил-биле чүүлдүг деп көрген, оларга моон соңгаар-даа бүгү делегейге тайбың дээш бүгү күштери-биле демисежирин көргүскен.

Совет Эвилелиниң улустарының бүгү хөй национадлыг өг-бүлези коммунизм тургузарының сталинчы программазын амыдыралга боттандырар дээш сорук кирген эрес-маадырлыг ажылдап турар. Кижи төрелгетенниң төөгүзү бистиң чуртувуста чорудуп турар чогаадыкчы ажылдар дег улуг ажылдарны көрүп көрбээн: Куйбышевтиң, Сталинградтың, Каховканың суг кужу-биле ажылдаар электростанциялары, Туркменияның Кол, Мурнуу-Украина, Соңгу-Крым каналдары болгаш Волга-Донның судно чоруур каналы — ол болза, эш Сталинның инициативазы-биле болгаш планнары-биле боттандырып турар коммунизмниң ёзулуг-ла улуг тудуглары болур.

Совет улустуң улуг тиилелгелери бүгү чурттарның ажылчы чоннарының демократия болгаш социализм дээш демиселинге оларга сорук киирикчи үлегер болур.

Эрткен, 1950 чылдың түңнелдериниң дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Төп Статистика эргелелиниң дыңнадыы бүгү совет улуска бистиң социалистиг Төрээн чуртувус дээш, коммунизм тургузуушкунунга большевик партияның удуртулгазы-биле, эш Сталинның башталгазы-биле чеңдип алган бистиң шылгарангай чедиишкиннеривис дээш дүрүмнүг чоргааралды хайныктырып турар.

1950 чылдың дургузунда нииити продукция бүдүрүлгезиниң чыл планы үлетпүрге ниитизи-биле 102 хуу күүсетинген. 1950 чылда ССРЭ-ниң бүгү үлетпүрүнүң нииити продукциязы 1949 чыл-биле деңнээрге 23 хуу өскен. Улус ажыл-агыйының көдүрлүүшкүнү-биле чергелештир национал орулга улгаткан, бистиң чурттуң ажылчы чоннарының чаагай амыдыралы болгаш культурлуг деңнели улам өскен.

1950 чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң күрүне планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында Төп Статистик Эргелелиниң дыңнадыын пропагандистер болгаш агитаторлар бүгү ажылчы чоннарның медерелинге чедирер, бүдүрүлге көдүрлүүшкүнүн хайныктырар болгаш бо чылдың планын чедиишкинниг күүседири дээш массалыг социалистиг чарышты калбартыр ужурлуг.

ВКП(б) Төп Комитединиң, Совет Чазактың хүн бүрү дузаламчызының болгаш эш Сталинның бодунуң хууда ада ышкаш сагыш салыышкынының ачызында, ССРЭ-ниң улустарының хөй национадлыг акы-дуңма өг-бүлезинге 6 чыл чурттааның эчизинде бистиң область экономиканың социалистиг чаартылгазынга, база национал хевирлиг болгаш социалистиг утказыг культураның хөгжүдеринге улуг чедиишкиннерни чеңдип алган.

Областың тарылга шөлү 1944 чыл-биле деңнээрге барык-ла ийи катап өскен, тарылга шөлдериниң дүжүттүү беш чыл планында доктаатканхемчээлинден элээн ажа берген. Тракторларның болгаш көдээ ажыл-агыйның нарын машиналарының саны 6 чыл дургузунда 10 катап өскен, комбайннар—30 ажыг катап өскен. Ажыл-агый чорударының социалистиг формазының улуг артык күштерин неушкүн араттарга херек кырынга көргүспүшаан, арат болгаш тараачын ажыл-агыйларның 55 хуузу колхозтарда баттаап турар. 1950 чылда областың көдээ ажыл-агыйының ажылчилери тараа дужаалгазының болгаш көдээ ажыл-агый продуктуларының өске-даа хевирлериниң талазы-биле күрүнениң мурнунга боттарының хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүсеткен. Ниитиниң мал ажылын хөгжүдериниң үш чыл планының талазы-биле күрүнениң онаалгазы чедиишкинниг күүсетинген.

Ол бүгү болза, большевик партияның болгаш совет чазактың шылгарангай национал политиказының түңнели, тыва улустуң культуразын болгаш чаагай амыдыралын хөгжүдер дугайында сталинчы сагыш салыышкынның тода илерелгези болур.

Тываның ажылчы чоннары социалистиг Төрээн чуртка, партияга, улуг Сталинга кызыгаар чок бердинген болгаш Совет Эвилелиниң күчүзүн быжыглаар дээш, коммунизмниң тиилелгези дээш могаг-шылаг чок демисежиринге белен патриотчу сагыш-сеткил-биле долган.

Агитаторлар болгаш пропагандистер боттарының колхозтарының, районнарының хоорайының болгаш областың амыдыралындан тодаргай фактыларны көргүзүп тургаш, Ленин—Сталинның партиязының удуртулгазы-биле Тываның социалистиг чаартылгазының херээнге чеңдип алган чедиишкиннерниң дугайын соңгукчуларга чугаалап бээр ужурлуг.

Эш Сталин совет кижилерни чеңдип алган чедиишкиннерге меңээргенмес болгаш пеклес, а чайгылыш чок бурунгаар чоруур кылдыр өөредип турар. Ам, РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның шиитпирлиг үезинде, областа агитас-массалыг ажыл илден-не четпес болуп турар. Чоокта чаа ВКП(б) обкомунуң бюрозу Каа-Хем, Чөөн-Хемчик районнарда болгаш Кызыл хоорайның 6-гы соңгулда участогунда агитпунктуда политиктиг агитацияның байдалының дугайында илеткелдерни дыңнааш, ук ажылда дыка улуг четпестер барын демдеглээн. Чижээлээрге, Каа-Хем районнуң «Сталинчы орук», Ворошилов аттыг, «Октябрьның 30 чыл оюу» колхозтарында, а ол ышкаш Чөөн-Хемчик районнуң «Искра», «Октябрьның 30 чыл оюу», Сталин аттыг колхозтарында парторганизацияларда агитаторлар сөөлгү үеге чедир чогуур участоктарга хуваатынмаан болгаш партия организацияларының талазындан кандыг-даа айтыышкыннарны албайн турган. Соңгукчуларның чурттап турар черлеринде агитас-массалыг ажыл онза багай организастатынган. Чадааннаның хынатынган 77 бажыңнарындан январь 30-ге чедир чүгле ийи бажыңга агитаторлар барганының фактызы чугаалап турар.

Каа-Хем районга масса-политиктиг ажылды онза сударатканының түңнелинде колхозтарда, МТС-те болгаш бүдүрүлгелерде социалистиг чарыш калбартынмаан, а Ворошилов аттыг болгаш «Сталинчы орук» артельдерде колхозчуларның 77 чедир хуузу нииитиниң күш ажылынга, часкы тарылга белеткелинге, чурттаалга болгаш бүдүрүлге бажыңнар тудуушкунунга киришпейн турар.

Агитколлективтерни болгаш агитаторларны кончуг сула удуртуп, агитация ажылын ажыл-агый сорулгаларын күүседиринден хоорук чорудуп турар. удуртур ажылдакчылар чоннуң мурнунга политиктиг илеткелдерни ылаңгыя тыва дылда эвээш кылып турар.

Соңгулдаларга белеткелде ол ышкаш четпестер областың өске-даа районнарында, ылаңгыя Бии-Хем, Барыын-Хемчик, Мөңгүн-Тайга, Таңды, Кызыл районнарда бар. Агитас-массалыг ажылды тургузарында улуг четпестер Кызыл хоорайда база бар, чижээлээрге, 1 дугаар (эргелекчизи эш Черноок), 5 дугаар (эргелекчизи эш Омеленчук) болгаш 6 дугаар (эргелекчизи эш Плоткина) агитпунктулар ам-даа соңгукчулар ортузунга масса-политиктиг ажылдың ёзулуг төвү болуп шыдаваан, пропаганданың болгаш агитацияның янзы-бүрү хевирлерин багай ажыглап, соңгукчуларның чурттап турар черлеринге ажылды онза багай чорудуп турар.

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаар кампаниязын чедиишкинниг чорударының чугула чүүлү болза, чоннуң ортузунга агитас-пропаганда ажылының делгем калбартыры болур. Партия райкомнары, партия эге организациялары агитас-массалыг ажылдың эрткен соңгулдалар кампанияларында мөөңнетинген байлактыг дуржулгазын шуптузун ажыглаар, агитацияның идей деңнелин бедидер, бүгү-ле агитация ажылын эң-не тода болгаш бүзүренчиг хевирлиг, практиктиг сорулгалар-биле сырый харылзаалыг чорудар дээш хүн бүрүде сагыш салыр ужурлуг.

Болур деп турар соңгулдалар-биле чергелештир агитас-массалыг ажылдың кол сорулгалары болза; ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Конституцияларын, совет хамаатыларының эргелерин болгаш хүлээлгелерин, совет соңгулда хоойлузун, ССРЭ-де социализмниң бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгелерин, бистиң чурутка коммунизмни тургузар дээш демиселге совет улустуң сорулгаларын ажылчы чоннарга ханызы-биле тайылбырлаары болур.

Большевикчи агитаторлар чурттуң бүгү делегей болгаш иштики байдалын, совет патриотизмниң, совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эвиниң болгаш ССРЭ-ниң улустарының найыралының ужур-дузазын, делегейде эң-не мурнакчы, ёзулуг улусчу совет демократияның ужур-дузазын, совет ниитилел болгаш күрүне тургузуунуң капиталистиг тургузугдан артык күштүүн массаларга могаг-шылаг чок тайылбырлаар ужурлуг.

ВКП(б) райкомнары болгаш хооркому соңгукчулар ортузунга лекциялар, политиктиг илеткелдер номчулгазын организастаар, агитпунктуларның ажылының календарь планнарын чогаадырынга практиктиг дузаламчыны көргүзер, ол планнарга беседаларны үргүлчү чорударын, кинофильмнер көргүзерин, бот-тывынгыр уран-чүүл көргүзүглерин киирер ужурлуг.

Массаларның ортузунга политиктиг ажылга агитацияның бүгү хөй янзы хевирлерин, оон иштинде ыткыр номчулганы, хана солуннар үндүрерин ажыглаары эргежок чугула. Оон-биле кады политиктиг агитацияны херээжэннер болгаш аныяктар аразынга ажылче онза кичээңгейни салбышаан, бөдүүтер аайы-биле ылгавырлап чорудар херек. Район солуннары бар районнарга ВКП(б) райкомнары оларны удуртуруун шиитпирлиг экижидер болгаш агитацияның, пропаганданың болгаш массаларны организастаарының шак ол күчүлүг чепсээ бүгү тала-биле ажыглаар ужурлуг.

Хүн бүрүнүң агитас-массалыг ажылының түңнелинде бистиң соңгулда округувустуң бүгү соңгукчулары РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга киржирин болгаш коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестерниң сталинчы бузулбас блогунуң кандидады эш Н. Я. Дьяков дээш чаңгыс эп-сеткилдиг бадылаарын чеңдип алыр херек. Бистиң агитаторларывыстың эң чугула сорулгазы — блоктуң кандидады дээш бадылавышаан, олар Ленин—Сталинның партиязы дээш, совет тургузугнуң амыдыралчы үндезини болур оон шылгарангай политиказы дээш, совет күрүнениң күчүзүн улам быжыглаары болгаш бистиң чурттуң улустарының чайыралының болгаш алдарының чөленгиижи—социалистиг Төрээн чурттуң чечектелиишкини дээш, сталинчы шылгарангай даштыкы политика — тайбыңның болгаш улустарның айыыл чок чоруурунуң политиказы дээш, коммунистиг тургузуушкуннуң улуг чаагай сталинчы планнары дээш, бистиң чуртувуска коммунизмниң тиилелгези дээш бадылаарын бүгү соңгукчуларга тайылбырлаары болур.

Партийжи-организастыг болгаш агитас-массалыг ажыл ажылчы чоннарның политиктиг болгаш бүдүрүлге идепкейин улам көдүрерин хандырар ужурлуг. Чоннуң шак ол идепкейин бүдүрүлгелерниң планнарын чедиишкинниг күүседиринче, колхозтарның, МТС-терниң болгаш совхозтарның 1951 чылдың чазынынга үлегерлиг белеткелинче, колхоз тудуушкунунуң болгаш нииитиниң мал ажыл-агыйын хөгжүдериниң планнарын күүседиринче угландырары эргежок чугула.

Политиктиг агитация болза, коммунистиг тургузуушкуннуң чаа-чаа тиилелгелеринче ажылчы чоннарны мобилизастаарының болгаш сырый катыштырарының херээнге бистиң партиявыстың эң күштүг чепсээ болур. Областың партия организацияларының сорулгазы болза, агитас-массалыг ажылды эң делгеми-биле калбартырын хандырары, оон идепкейлиг деңнелин могаг-шылаг чок көдүрери болур.

РСФСР-ниң Дээди Совединге болур соңгулдаларны Советтиг Тываның ажылчы чоннары политиктиг чаа көдүрлүүшкүнге эртирип, боттарының совет патриотизмин, большевик партияга болгаш социалистиг Төрээн чуртка, коммунизмниң генийлиг тургузукчузу улуг Сталинга боттарының кызыгаар чок бердингенин көргүзери бүзүреддиг.

Ильичиниң лампалары— Сарыг-Бел суурда чайыннандыр чыраан

Шаанда шагда Хемчик уннунуң феодалдарының турлаа болуп турган Аянгатының Сарыг-Бел — ам совет эрге-чагырганың үезинде школалыг, кижи эмнелгениң болгаш мал эмнелгениң салбырларлыг, клубтуг колхозчу суур, бүдүрүлгелиг чер апарган. Коллективтиг чаа ажыл-агыйны хөгжүдеринге бүдүрүлгениң продукциязының санын болгаш шынарын бедидеринге хол-биле кылыр күш-ажылды чаа техника-биле солуп, ону техниканың кужу-биле кылып күүседири негетинип турган.

Совет Эвилелиниң хөй-хөй областарында колхозтар шупту электри станцияларлыг, олар электри, техника кужу-биле дээрбелерни хөделдирип, тараа тыртырып, инектерни саап, хойларның дүгүн кыргып, колхоз бүдүрүлгезиниң өске-даа ажылдарын оон-биле бүдүрүп күүседип турар деп чүвени колхозчулар чугаалажып, ындыг амыдыралды олар чеңдип алырын күзеп турганнар. Сарыг-Бел болза, Барыын-Хемчик районнуң Аянгатыда «Комсомол 30 чыл оюу» колхозтуң сууру, аңаа электри станциязын электри-техник эш Шираевке удуртурган бригада эрес шудургу ажылдап тургаш, тудуп дооскан. Ам Сарыг-Бел суурда Ильичиниң лампалары чайыннандыр кыпкан.

Электри станциязын ажытканы-биле холбаштыр колхозчуларның хуралы болган. Ол хуралга колхозтуң даргазы эш Маадыр-оол чүве чугаалааш, 1951 чылда колхозчулар шупту чурттаалга бажыңнарынче шилчип кирер, бо чылдың баштайгы кварталында колхозтуң чазанылга черин, тараа дээрбезин механизастаан турар дугайында хүлээлгени дыңнаткан.

Хуралга колхозтуң тудуг бригадазының бызаңчызы 68 харлыг Чашкаадай ирей сөс алгаш:

—Ие көрбээнин кыс көөр, ада көрбээнин оол көөр деп үлегер сөс бар болгай, шынап-ла бистер кайгамчыктыг аас-кежикти эдилеп, Аянгатының шыргай арыын өтүр улуг башкылар — Ленинниң болгаш Сталинның чырык хүн херели чайыннандыр чырып келгенин көрүп тур бис. Мен мынча кыраан назынымда маңаа мындыг чүве чырый бээрин дүжевейн-даа чораан мен. Большевик партияның, совет чазактың ачы-хавыяазы-биле эки амыдыралды көрүп, билбээн чүвемни билип ап чор мен. Улуг Сталинга четтирдим дээр боордан башка өске хөй сөс тыппас-тыр мен— деп чугаалаан.

—Эрткен мурнуку үеде таңдының аңы дег чер, кезип, караңгы-түмбей чурттап чораан бистерни совет чазак, улуг Сталин кайгамчык чаагай амыдыралга эккелген. 1951 чылды колхозтуң бүрүн тудуг-сууржулгазының шиитпирлиг чылы болдурар, чырык, чылыг чурттаалга бажыңнарын четчири-биле тудуп алыр дээш могаг-шылаг чокка ажылдаар херек — деп колхозчу Серен демдеглээн.

Колхозчуларның хуралынга ВКП(б) райкомунуң секретари эш Борбак-оол база олурушкан. Хуралга сөс алгаш, ол мынча деп чугаалаан:

—Бистиң чырыткылыг чаагай чурттаалгавыстың үндезини — улуг орус улустуң акы-дуңма дузаламчызының ачызында, Ленин—Сталинның улуг партиязының Тыва область дээш. Тываның аныяк колхозтары организас, ажыл-агый талазы-биле күчү-шыдалдыг болзун дээш канчаар-даа важок улуг сагыш салып турарының ачы-хавыяазында — дээн. Оон ыңай тудуг-сууржулга ажылын шынаржыдарын, часкы тарылгага бүгү белеткелдерни дүрген доозарын айтып чугаалаан.

Бистиң аныяк колхозувусту моон соңгаар сайзырангай колхозтарның деңнелинге чедирериниң аргазы болза, колхозту электрижидери болгаш механизастаары болур. Ыяш дилер, хаарыылдаар, доораар, ылаңгыя тараа бастырар, тараа соктаар, хойларның дүгүн кыргыыр болгаш инек саар ажылдарны электри, техника кужу-биле күүседип чорудар. Колхозтуң бүдүрүлгезин механизастаан үеде 100 хире колхозчуларның кылыр ажылын чүгле 10 колхозчу кылыр чижектиг апаарга, ол колхозтуң хөгжүлдезинге кажан-даа болуп турбаан дэпшилге болуру чугаажок. Үш чылдың дургузунда бистиң амыдыралывыс дыка чаартынган, чаа колхозчу амыдыралдың чаагай чечектелиишкини бисти ажыл-ишче улам-на сорук киирип турар.

К. ЭМЕР-САРЫГ.
М. НИКОЛАЕВ.

Стахановчу методтуң дуржулгазы

Стахановчу күш-ажылдың арга-методун бистиң бүгү совет улус үлетпүрде болгаш көдээ ажыл-агыйда калбаа-биле ажыглап турар. Стахановчу күш-ажыл болза, бистиң Төрээн чуртувустуң күчүзүн улам ыңай быжыглаар. Дайын сөөлүндеги дөрт дугаар беш чыл планын чедиишкинниг күүседиринге стахановчу күш-ажылдың чаагай үре-түңнелдерин бис көрүп турар бис.

1950 чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң күрүне планының күүселдезиниң түңнелдеринден социалистиг Төрээн чурттуң күчү-шыдалының быжыгып турарын база көрүп турар бис.

Ынчангаш стахановчу күш-ажылдың арга-методун шиңгээдип алыр талазы-биле алгы заводунуң дирекция чери элээн хемчеглерни ап келгени-биле эвээш эвес чедиишкинниг болуп турар. Заводтуң тус-тус стахановчуларының кужениишкинниг арга-методун хөй-хөй ажылчыннар шиңгээдип алганы-биле завод ам моон мурнунда ажылдап турганынга бодаарга ажылды элээн экижиткен.

Ам бир кол ажыл болза, стахановчуларның санын көвүдедири болуп турар. Стахановчуларның саны ам бистиң заводта эвээш, ындыг болза-даа, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер херекке оларның ажылының түңнелдери бедип турар. Заводта ам 8 стахановчулар бар, олар күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 1950 чылдың чүгле декабрьде 78 хуу кылдыр бедиткен, бир эвес ол-ла ажылды стахановчу арга-методту шиңгээдип албааннар бүдүрүп, кылып турган болза, чүгле 8 кижи эвес, а 15 кижи негетинер турган. Ындыг болза-даа, үлүг-нормазын күүсетпейн турарлар бар. Оларга дуржулга кылдыр стахановчуларның ажылының дуржулгазын көргүзер талазы-биле ажылды ам эгелеп турар. Ол чорук бүдүрүп үндүрер продукцияның бот-өртээн чиигедиринге идигни берген.

Стахановчу методтуң дуржулгазын өскелерге дамчыдар талазы-биле стахановчу Престенский 3—4 нормаларны чеңдип алыр дээш үлегерлиг ажылдап турар. Ол, цехке ажыл шагының бетинде 30 минута бурунгаар чеңдип келгеш, бодунуң машиназының бүгү незектерин хынап көрүп турар болгаш оон үзүктел чокка ажылдаарының байдалынга бүгү болдунар аргаларны тургузуп турар. Стахановчу Престенский ажыл шагын чөп ажыглап турар. Ажыл шагы төнген сөөлүнде ээлчегде каш норманы кылганын ол санап эгелээр.

Престенский ээлчегде 2, азы оон хөй норманы күүседип турар. Кидис идик өйүкчүзү стахановчу Престенскийниң методу-биле аныяк ажылчын эш Броим ажылдап турар. Баштай Броим болза, бодунуң үлүг-нормазын күүсетпейн турган, ынчаарга стахановчу Престенскийниң методу-биле ажылдап эгелээш Броим үлүг нормазын 240 хуу чедир күүседип турар. Кидис-идик өөр цехте ажылдап турар Сундуй ажыл планын үргүлчү 180—200 хуу кылдыр күүседип турар.

Алгы заводунуң кидис идик кылыр цехинде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү ийи катаптан хөй улгаткан. Ажылдың эң эки арга-методун бистиң заводтуң ажылчыннары шиңгээдип ап турарлар.

В. ЕРМОЛАЕВ,
алгы заводунуң директору.

Район төвүнге тудугларны корум-чурумнуг тургузар

Эрзин районнуң төвү—Сарыг-Булуң суурнуң чурттакчылары көвүдеп, чыл келген тудум-на ында чаа-чаа тудуглар калбарып турар. Ындыг болза-даа, суурнуң нииити тургузуунуң төлевилели болгаш планы чок, албан черлериниң бажыңнарын, чурттакчыларның амы-хууда бажыңнарын кайы-ла туралаан черге корум-чурум чокка тудуп тургузуп турар. Оон ужурунда Сарыг-Булуң суурнуң кудумчузу-даа, кварталы-даа эки билдинмес болуп турар.

Суурнуң мурнуку талазында элээн хөй чаа тудуглар тургустунган, ында албан черлериниң-даа, амы-хуу чурттакчыларының-даа бажыңнары бар. Оларның аразы эмин эртир чоок, тудугларны кылганы корум-чурум чок, тудугнуң хевирин көрүштүг болдурар дугайында бодамчалыг эвес болуп турар. Сууржуур дээн соонда кандыг-даа болза, олурар бажың-на бүде берзе ажырбас деп бодаар болза, ол шын эвес болур ийик.

Албан черинин-даа, чурттакчыларының-даа бажыңнарын нииити чурум ёзугаар кудумчулап тудуп тургузары чугула. Чурттаалга бажыңнарын культурлуг эдилээр төлээде, оларның иштин чугайлап алыр, арыг-шевер болдурар ужурлуг. Бажыңнар амбарлыг болур, арыглаңыр бажыңны, пок, чуунду төгер оңгарларны кылып алыр херек, ынчангаш оларны арыглап шеверлеп турары чугула, бажыңнарны херимнээр, кудумчу талазынга ыяш тарылгазын чорудар.

Тудугларны нииити чурум ёзугаар корум-чурумнуг тудар, кудумчуларны канчаалдыр тургузар, кандыг бажыңнарны каяа тудар дугайында ажылчы чоннарның район Советиниң күүсекчи комитеди чогуур хемчеглерни чорудар болгаш удуртулганы хандырар ужурлуг. Келир үеде Сарыг-Булуң суурнуң хөгжүлдези дээш баш бурунгаар перспективаны кылыры база-ла ужур-дузалыг.

Д. СЕГБЕ.

Кызылдың тууйбу заводунда

Кызылда тууйбу заводунуң ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары болгаш албан-хаакчыттары соңгулда мурнунуң социалистиг чарыжынга калбаа-биле киржип, январьның бүдүрүлге планын шевери-биле күүсеткеннер.

Эш З. Работина даргалаан тууйбу өртедир салбыр бүгү чоннуң байырлалы—соңгулда хүнүнге чедир 150 муң тууйбуну өртедир дээн хүлээлгезиниң чүс муңун өртедип алган. Ол салбырда бүдүрүлге планын доддур болгаш ажыр күүседир дугайында социалистиг чарышка алган бот-хүлээлгелерин 104 хуудан 124 хуу чедир күүсеткен А. Михайлова, В. Сипатарьева, А. Лохвинова, К. Притарчук ышкаш стахановчулар хөй.

Оон ыңай заводтуң тууйбу өртедир салбыры соңгулда хүнүнге чедир 75 муң тууйбуну өртедип кылыр дээш стахановчу ёзу-биле ажылдап турарлар.

Заводтуң чугай өртедир бригадазы (бригадири Н. Чихачев) чугай өртедириниң бүгү белеткелдерин доосхаш чугай өртедиишкинин эгелээн.

Школага шеф ажылы

Тере-Хөл районнуң Чыргаланды чеди чыл школазының одаар ыяжы үстүр чеңдип турарын барымдалааш, бүгү-ниитиниң кужу-биле ыяш белеткеп бээр дугайында райкүүском эрткен чылдың төнчүзүнде доктаал үндүрген турган. Ол доктаалды күүседири-биле Чыргаланды суурнуң ажылчын, албан-хаакчыттары чоокта чаа воскресник организастап эртирген. Воскресникке шупту 53 кижи, 17 аът киржип, 29 кубометр ыяшты белеткээн, оон 20 кубометри школа чанында дүжүртүнген.

Воскресникке эш Өлзейге баштаткан РО МГБ-ниң коллективи, эштер Чихачёв, Ширнеңге баштаткан райкүүском коллективти, эш Петренкога баштаткан ыяш ажыл-агый чериниң коллективи, база эш Кыштымовка баштаткан районнуң саң киилдизиниң коллективи эки ажылдааннар.

Ол ындыг чугула ажылга районнуң акаалга кассазы, культура бажыңы, районнуң улус суду, райпрокуратура дээн чижектиг коллективтер шуут киришпейн барганы четпес.

Хөй-нииитиниң шак ындыг шефтээшкин ажылдары моон соңгаар-даа каш удаа болуп эртгилээр.

С. СЕДИП.

Айтырыг, харыы кежээзи

Политик болгаш эртем-билиглер нептередириниң ниитилелиниң Таңды районда салбыры чоокта чаа районнуң культура бажыңынга айтырыг, харыы кежээзин организастаан. Ол кежээге район төвүнүң чурттакчыларындан дыка хөй кижи олурушкан.

Кежээниң киржикчилеринден эртемниң, культураның, көдээ ажыл-агыйның, үлетпүрнүң дугайында болгаш бүгү делегей байдалының дугайында 36 айтырыгларны салганнар. Салдынган айтырыгларга башкылар, эмчилер, агрономнар, зоотехниктер, культураның, бүдүрүлгениң тускай эртемниглери тодаргай харыыларны берип киришкеннер.

Политик болгаш эртем-билиглер нептередир ниитилелдиң район салбырыдан бо ышкаш айтырыг, харыы кежээлерин районнуң колхоз, суму, суурларынга үргүлчү организастап чорудар деп турар.

Аданың сагыш салыышкыны

Чыргакыда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүнү эш Санчыжап бодунуң школага өөрензе чогуур назылыг 4 уругларын школада киирген болгаш ол уругларының канчаар өөренип турарының дугайында башкылар-биле үргүлчү сүмележип турар. Бажыңынга өөренир, чурттаар бүгү байдалдарны эш Санчыжап уругларынга бүрүнү-биле хандырган. Эш Санчыжап школаның оттулар ыяжын сөөртүрүнге болгаш школа септелгезинге эң экизин-биле дузалашкан.

М. ООЛЧУКАЙ.

Кышкы транспортче кичээнгей салыр

Тожу районнуң Оо-Хем суму Советин (даргазы эш Б. Чигжит) кышкы транспортче чонну эвилелдээриниң ажылын чугулага көрбейн турар. Ол сумуда транспортка чоруп болур элээн хөй аъттар бар турбужа, январьның төнчүзүнге чедир чүгле 4 шанактыг аът транспортче чорутунган.

Оо-Хем сумуда 300 ажыг ивн-чарылар бар, оларны кышкы транспортка ажыглаары ам бо үеде улуг таарымчалыг турбужа, сөөртүлгеге чорутпаан, чүгле 20 чары транспортче чорутунган. Аъттарны дагалап, дерип, чарыларны херексел-биле хандыргаш, оларны доп-дораан сөөртүлгеже чорудары чугула. Бо дугайында суму Советтиң оперативтиг болгаш тода ажылдаар ужурлуг.

К. МЕРГЕН.

Колхозта партия организациязының ажылы

Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хемде Сталин аттыг улгатырган колхозта партия организациязы колхозчу ажыл-агыйның удуртулгазын эки хандырып турар. Партия организациязы колхозчуларның ортузунга политик массалыг кижизидилгелиг ажылды таарыштыр организастаан. Политшколада 9 коммунистер өөренип турар. Ында пропагандист В. Даваа кичээлдерни эки белеткелдиг чорудуп турар. 51 коммунистер 2 кезек черде бижик билбес чорукту узуткаарының бөлгүмнеринде өөренип турарлар. Культармейжи эш Сат Даваа эки ажылдап турар.

Колхозчулар «Шын»—52, «Тувинская правда»—2, «Тываның аныяктары» —30, «Молодежь тувы»—3, шупту 87 солуннарны чагыдып алганнар. Коммунистер шупту чагылгалыг. Партия организациязының 32 агитаторлары ажылдап турарлар.

Партия организациязы, колхозтуң баштаар чери-биле харылзааны бичии-даа кошкатпайн турар. Кылыл ажыл бүрүзүн дутуржулга болгаш план ёзугаар башкарып турар бис. Коммунистер болгаш комсомолчулар колхозтуң эң-не харыысалгалыг участоктарында ажылдап турарлар. Тудугда коммунистер Даржаа, Дадар олар ажыл нормазын үргүлчү 121—171 хуу күүседип келгеннер. Мал ажылының кадарчылары Чамзырын, Сессен, Кок, Биче-оол, Опан, Сеңдажы, Биче-оол, Сандак-оол олар эки ажылдап турарлар. Чижээ, чылгычы Чамзырын 53 беден 53 кулунну, Сессен 23 инектен 23 бызааны 1950 чылда чидириг чокка камгалап алганнар.

ДӨӨДЕК,
Сталин аттыг колхозта партия эге организациязының секретари.

Область школаларында өөредилге чылының баштайгы чартыының түңнелдери

Область школалары бодунуң өөредилге-кижизидилгелиг ажылының деңнелин элээн экижидип шыдааның өөредилге чылының баштайгы чартыының түңнелдери херечилеп турар. Кижизидилге дугайында Ленин — Сталинниң өөредии болгаш дыл дугайында эш Сталинниң генийлиг ажылдары-биле чепсегленген бистиң улусчу башкыларывыстың хөй кезии өөредилге программазының материалдарын школачыларга быжыг болгаш ханызы-биле билиндирер чорукту хандырып шыдааннар.

Таңды районнуң башкылары эштер Кызыл-оол, Зибарева, Абросимова, Барыын-Хемчиктиң — эштер Терских, Сендиң, Тожунуң — эштер Дряхлова, Саян, Кызыл-Уруг, Тере-Хөлдүң — эш Симоненкова, Кызылдың — эштер Суданова, Катаева болгаш өске-даа ол чижектиг башкылар бо өөредилге чылының баштайгы чартыында боттарының ажылынга бедик түңнелдерни чедип алганнар.

Область школаларының ажылында чамдык чүгээр экижилгелер-биле чергелештир улуг четпестер база бар болгулаан. Школаларның, улус өөредилге органнарының ажылында ол улуг четпестерни башкыларның январь чөвүлел хуралдарынга база ВКП(б) обкомунуң январь 24-теги бюро хуралынга илередип, бууру шапкан.

Школаларда кижизидилге ажылы ам-даа дыка четпес. Ылаңгыя школага болгаш школадан дашкаар үеде, өөредилгениң чорудулгазынга болгаш оон дашкаар үеде өөреникчилерниң коммунистиг кижизидилгези: коммунистиг мораль, бойдус болгаш нийтилел болуушкуннарын канчаар көөрү, большевикчи күзел-сорук болгаш характер, өөредилге ажылынга чогуур туруштуу ам-даа чеьдип ап шыдавайн турар болгаш чавыс идейлиг деңнелге эртип турар. «Коммунизмни быжыглап догуннадыры болгаш ону үзе тииледирерин дээш демиселдиң үндезининде уругларны коммунистиг аажы-чаңга кижизидериниң херээ чыдып турар болгаш ол сорулга хамыктың мурнунда школа кичээлдеринге, ол кичээлдерге айтып турар материалга үндезилетинип шиитпирлетинер» деп Владимир Ильич Ленин айыткан.

Ындыг турбужа, бистиң областың чамдык школаларында (Өөк, Кызыл-Мажалык, Кара-Хаак, Сарыг-Сеп болгаш өске-даа) школачыларны бүгү тала-биле коммунистиг ёзуга кижизидериниң идейлиг чидиг кичээлдерин, өөредилгениң шиитпирлиг ролюн чедир үнелеп көрбес чоруктар бар.

Совет Эвилелиниң бүгү школалары ышкаш, Тыва областың школаларының амыдыралында ам төп сорулга болза, дыл дугайында эш Сталинниң өөредии-биле холбаштыр, школаларга орус, тыва дылдарның башкылаашкынын үндезини-биле эде тургузары болур. Марксизмниң бактакчызы болгаш хажыдыкчызы Марр болгаш ооң өттүнүкчүлери дыл эртеминиң талазы-биле совет школага улуг хораны чедирген. Орус болгаш тыва дылдарның башкылаашкыны ам-даа хөй четпестерге таваржып турар дээрзин өөредилге чылының баштайгы чартыының түңнелдери тодаргай херечилеп турар. Чүл дизе, грамматиканы болгаш практиктиг мергежилгелерни чедир үнелевес чорук бар ийикпе, чаңгыс-аай орфографтыг чурумну тургузарының ажылынче башкылар ам-даа чүмү-биле чагыртып кирбээн. Ооң түңнелинде өөредилгезинге четикпейн барган өөреникчилерниң 40 ажыг хуузу орус, тыва дылдарның талазы-биле багай демдектерни алган. Дыл болза, кижизидилгениң болгаш школага өөренир бүгү эртемнерниң талазы-биле чедиишкинниг өөредилгениң болгаш коммунизм дээш демиселдиң күчүлүг чепсээ болур дээр дугайында улуг Сталинниң айтышкыннарын барымдаалап, мергежилгеге херегләэри-биле шилип ап турар текстилер (диктантылар, сиңиредилгелер, чогаадылгалар, грамматиктиг сайгарылгалар) чүгле грамматика талазы-биле өөренип турар темаларга эвес, харын коммунистиг кижизидилгениң сорулгаларынга таарышкан турары эргежок чугула. Ол ындыг сорулганы багай эвес күүседип турар башкылар бисте эвээш эвес. Чижээ, Кызылдың №1 школазының башкызы эш Корнева бодунуң класс ажылдарының бирээзинге мергежилге кылдыртып турган, мындыг сөстер-биле эгелээн: «Бистиң Төрээн чуртувус тайбыңның болгаш улустарның эп-найыралының чөленгиижи болганда, ынчангаш делегейниң улустары аңаа ынактар» деп. база Тоора-Хем школазының башкызы эш Дряхлова, грамматиктиг сайгарылгага мындыг домакты шилип херегләэн: «Совет кызыгаарларны совет кызыгааржылар дүне-даа, хүндүс-даа кичээнгейлиг-биле хайгаарап турарлар». Шак мындыг чижектер чүгле кандыг-бир дүрүмнү шиңгээдип алыр арганы бээр чүве эвес, харын советтиг патриотизмге кижизидип турар дээрзи билдингир-дир. Мынчангаш совет дыл эртеминиң талазы-биле эш Сталинниң генийлиг ажылдарының берип турары бүгү-ле шиңгээлделиг кижизидикчи байлак аргаларны бистиң школаларывыс аргалыг-ла болза, хөйнү ажыглаан турар ужурлуг.

Школаларның кижизидилге ажылында четпестерни чайладып узуткаар дугайында Облононуң талазындан тодаргай хемчеглерни албайн, мурнакчы башкыларның, класстар баштыңчыларының кижизидилге ажылының дуржулгаларын школаларның ажылының практиказынга четпес нептередип турарын, ВКП(б) обкомунуң бюрозу бо чылдың январь 24-теги бодунуң доктаалынга чөптүг-биле айыткан.

Эштер Фёдорова, Кузьмина, Корнев, Яременко оларга РСФСР-ниң школаларының алдарлыг башкызы деп хүндүлүг аттарны тыпсыр дугайында РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыын бистиң областың башкылары күзел хайныышкын-биле уткааннар. Ынчангаш ам, эң баштайгы алдарлыг башкыларның ажылының дуржулгазын өөренип нептередир дугайын башкылар Облоно-дан болгаш башкыларның билиг мергежилин бедидериниң институдундан негээр эргелиг-даа.

Кижизидилгеге болгаш өөредилгеге шиитпирлиг рольди башкы ойнаар. Элээн чамдык черлерде (Чаа-Хөл, Сүт-Хөл, Өвүр болгаш өскелерде-даа) башкыларга эргежок чугула байдалдарның тургустунмааның, бистиң интеллигенциявыска сагыш-човангыр эвес байдалдың фактылары бар дээрзин билинзе чогуур. Башкыларга оран-бажыңның, одалга, чырыткының коммунальдиг хандырылгазы четче тургустунмаан. Башкыларның политиктиг кижизидилгезинде, оларның политөөредилгезинде сандаргай байдал ам-даа узуткатынмаан. Чамдык башкыларның талазындан өөредилге материалын эртемге үндезин чок байдалга тайылбырлап, башкылаашкынны амгы үеден хоорук чорудуп, күш-ажылдың сагылга-чурумун үреп, амoральдиг үүлгедиглерни кылып турарының фактыларын чүгле политиктиг каңналыышкынның четпейн турары-биле тайылбырлаза чогуур.

Барыын-Хемчиктиң башкылары Чечекпаа, Завалина, Бай-Тайганың — Севилбаа олар чамдыкта кичээлдерге четпес белеткенип турары болгаш Эрзинниң башкылары Арапчор, Сержи, Чөөн-Хемчиктиң — Дугаржап олар үргүлчү арагалап турары инспекторлуг хыналдадан илерээн. Черле ынчаш, өөредилге чылының баштайгы чартыында школалар болгаш тус-тус башкыларның ажылынга контроль нийтизи-биле кошкак боттандыртынган. Облононуң инспекторлары чүгле 1 ортумак, 15 чеди чыл болгаш 25 эге школаларның ажылын хынаан. Облоно болгаш ооң инспекторлары ырак районнарда, районнар төвүнден ырак сумуларда школаларга барбайн турар дугайын башкылар чөптүү-биле шүгүмчүлээннер.

Таңды районузунуң эргелекчизи эш Михайлюк, Тере-Хөлдүү — эш Вяткин, Сүт-Хөлдүү — эш Балчыр, Барыын-Хемчиктиң — эш Лопсаң-Ендан, Бии-Хемниң—эш Яковлев олар школаларның өөредилге-кижизидилгелиг ажылынга контроль чорударындан шуут хоорулгаш, чүгле ажыл-агый айтырыгларын бакка-сокка башкарары-биле өйлежип келгеннер. Чижээ, эш Михайлюк өөредилге чылының баштайгы чартыында чүгле 10 шаа кичээлге олуржуп эрткен. Тере-Хөл районо эргелекчизи эш Вяткин 3-ле школазының чаңгызының безин ажылын мынчага хынабаан. Шак ындыг эренгей удуртулга школаларның болгаш башкыларның ажылынга кандыг-даа дуза берип шыдавас дээрзи билдингир. Мынчангаш улус өөредилге ажылдакчыларының, школалар удуртукчуларының талазындан өөредилге чылының ийиги чартыында башкыларга дузаламчы көргүзериниң, оларның ажылынга контроль чорударының херээн үндезини-биле экижитсе чогуур.

Школаларның кижизидилге ажылында сандаргай байдалдың база бир кол чылдагааны, элээн чамдык школаларда, класстарда медерелдиг сагылга-чурумнуң тудагдалдыг болуп турарында. Школа болза, медерелдиг сагылга-чурумнуң, организастыг чоруктуң үндезиннерин бар болдурган турар ужурлуг. Ындыг турбужа, Кызылдың №1 ортумак школазында, Бай-Хаак, Тоора-Хем школаларында, Кызыл-Мажалыктың чеди чыл школазында болгаш өскелерде-даа чазактан бадылаан «Өөреникчилерге дүрүмнерни» каржызы-биле хажыдып турар.

Сагылга-чурум дээрге, большевикчи характерниң бир чугула шынары болур ужурлуг. Кошкак сагылга-чурумнуң чылдагааннары уруглар-биле кижизидилге ажылының четпестеринде үндезилетинип турар. Өөредилге кайда-ла кижизидилге ажылындан хоорук болдур, бүгү башкыларның талазындан тургусса чогуур чаңгыс-аай негелде кайда-ла тудагдалдыг болдур, ада-ие-биле харылзаа кайда-ла кошкак болдур, аңаа сагылга-чурум ыяавыла кошкак болур. Кичээл болза, өөредилге ажылының кол хевири болур чүве болганда, ол школачыларны кижизидериниң үндезин четсээ болур дээрзин бүгү башкыларга сагындырза чогуур. Медерелдиг сагылга-чурумга өөреникчилерни кижизидер чорук бүгү башкылар коллективиниң чайламыр чок албаны болур. Бүгү кичээлдерге сагылга-чурумну быжыг тудар чорукту боттарының албаны кылдыр санавайн, ооң-биле бүгү школага сагылга-чурумну кошкаткан, Кызылдың №1 ортумак школазының башкылары Суховатициданы, Калашниковану, Маркеловту ынчангаш ажылындан чайладыр ужур таварышкан. «Өөреникчилерниң сагылга-чурум дүрүмү — кижизидилге ажылының тодаргай программазы болур. Школага корум-чурум бүгү башкыларның шын угланыышкынныг дем катышкан күжениишкини-биле, база башкы коллективиниң бодунга шыңгыы сагылга-чурумну хандырганы-биле тургустунар. Өөредилге чылының ийиги чартыында медерелдиг сагылга-чурумнуң деңнелин бедидери-биле комсомол, пионер организацияларын олче дидими-биле хаара тудуп кииришпирзе чогуур. Коллективке болгаш коллективти дамчыштыр кижизидер чорук — совет педагогиканың чугула принципи дээрзин билир херек.

Школаларның ада-иелер-биле чорудуп турар ажылының четпезин өөредилге чылының баштайгы чартыының түңнелдери база тодаргай херечилеп турар. Бистиң чамдык школаларывыс кижизидилгениң сорулгаларын уругларның өг-бүлезинден хоорук байдалга шиитпирлеп турары ховар эвес. Школа биле өг-бүле болза, мораль талазы-биле быжыг, күзел-сорук туг, Ленин — Сталинниң херээнге кызыгаар чок бердинген, бистиң Төрээн чуртузустуң патриоттарын өстүрүп доруктурар деп чаңгыс нийти сорулгалыг. Бүгү совет школа болгаш ооң иштинде бистиң областың школалары-даа ада-иелер-биле ажылга улуг дуржулганы мөөңнеп чыгган. Бистиң педагогиктиг пропагандавыс ол тодаргай дуржулгага үндезилетинген турар ужурлуг. Ол, Ленин—Сталинниң коммунистиг кижизидилгезиниң теориязы-биле чырытынган турар. Ада-иелерниң класс хуралы, нийти школаның ада-иелер конференциязы, ада-иелерниң чаңгыс-аай хүнү дээш, ол чижектиг өске-даа ада-иелер-биле ажылдың чүзүн-баазын арга, хевирлерин өөредилге чылының ийиги чартыында калбаа-биле практикалаары чугула. ВКП(б)-ниң обкому ада-иелер-биле ажылда улуг четпестерни чайладып узуткаарын ВКП(б) райкомнарындан, улус өөредилгезиниң органнарындан негээн.

Кижизидилге ажылының кошкак кылдыр тургустунганының өске бир херечилели болза, өөредилгениң куду шынарлыы болур. Өөредилге чылының баштайгы чартыында школачыларның 15 хуузу өөредилгезинге күш четикпээннер болгаш чүгле 22,6 хуу «4», «5» демдектерлиг өөренгеннер. Ылаңгыя Бай-Тайга школаларынга өөреникчилерниң 23,5 хуузу, Чаа-Хөлдүүнге—20,7 хуузу, Таңдыныынга— 16,5 хуузу Чөөн-Хемчиктиинге—14,4 хуузу багай демдектиг өөренгеннер. Чыргакы школазында 90 өөреникчилерниң иштинден 22-зи, Чадаана школазында—242 өөреникчилерниң иштинден 56-зы, Балгазын школазында 187 өөреникчилерниң иштинден 43-жү багай өөредилгелиг болган.

Школаларның, улус өөредилге килдистериниң, ВЛКСМ райкомнарының талазындан ажылды чедир кылбааның түңнелинде элээн чамдык школаларда комсомол, пионер организациялары өөредилгеге мурнакчы рольди ойнап шыдавайн турар. Чыргалаңды школазында 22 комсомолчуларның 7-зи багай өөренип турар. Кызыл хоорай школаларында 1935 пионерлерниң иштинден 166 кижи багай өөренип турар ийикпе, чүгле 525 пионерлер «4», «5» демдектерлиг болган.

Кижизидилге ажылының кошкагының болгаш интернаттарда чурттап турар уругларга чогуур таарымчалыг байдалдарны хандырып тургуспааның хараазы-биле өөредилге чылының баштайгы чартыында 1928 өөреникчи школадан казытынып үнген, ооң иштинде: Барыын-Хемчикке — 252, Тес-Хемге—126, Улуг-Хемге—148, Чаа-Хөлге—140 дээш өске-даа. Өөредилге чылының чартыында казытынып үнген бүгү өөреникчилерни бо чылдың февраль 10-нуң бетинде тус-тус школаларынче дедир келдирип, школадан казытынып үнер чоруктуң чылдагааннарын дарый узуткап, чыгдынган өөреникчилерниң контингентизин чүмү-биле камгалап арттырарын, ВКП(б)-ниң обкому облонога, партия райкомнарынга шыңгыы даашкан. Интернаттарның ажылында улуг-улуг четпестерни өөредилге чылының ийиги чартыында чайладып узутказа чогуур. Интернаттарда кижизидилге ажылын үндезини-биле эде тургузар сорулга-биле бо чылдың февраль 10-дан апрель 1-ге чедир комсомол, профэвилел, совет органнарының киржилгези-биле обласка интернаттарның хыналдазын болдуруп эртирер. Бо чылдың февраль 15-ке чедир үениң иштинде интернат ажылдакчыларының штаттарын катап көргеш, ол харысалгалыг ажылче кижизидилгениң бүгү аргаларын эки билир кижилерни тус-кайлап шилээн турары чугула. Февральдың 20-ден 25-ке чедир үениң дургузунда район санынга интернат ажылдакчыларының семинары болуп эрткилээр.

Өөредилге чылының дооступ эрткен чартык чылының түңнелдери болза, ВКП(б) райкомнарының, райкүүскомнарның талазындан улус өөредилге органнарының, школаларның ажылынга удуртулганы хандырып, контрольди күштелдирерин улам тодаргайы-биле негеп турар.

Н. СЕРДОБОВ,
Областың улус өөредилге килдизиниң эргелекчизи.

„САКЕНДЕ ЧАС“

Г. Гулианың повестизи ёзугаар тургускан «Сакенде час» деп чаа чечен кино чурукту Кызылдың болгаш областың бүгү экраннарынга көргүзүп эгелээн. Ук кино чурукту Тбилисиниң Ленин орденниг киностудиязы 1950 чылда кылып бүдүрген болгаш «Главкинопрокаттан» тарадып үндүрген.

Бо кино чурук болза, шапкын суглуг кашпал хемнерлиг, харлыг бедик дагларның аразында, төп черден үзүктелчек Сакен деп бичии абхаз суурнуң амыдыралын чугаалап турар. Чер аразы ырак, үзүктелчек болзажок, Сакен бистиң хөй националдыг делгем чуртувустуң өске бүгү хоорай, көдээлери ышкаш, база-ла шак ындыг долу болгаш солун амыдырал-биле чурттап турар.

Чазын эрте, кажан дагның шапкын хемнери үерлеп эгелей бергенде, Сакенге чедери кончуг берге. Ындыг болза-даа, Совет Армияның хүрээлеңинден демобилизастаткаш, агротехниктиг курстар доосккан, ол чер чурттуг аныяк Кесоу Мирба ол суурга часкы тарылга эгелээриниң бетинде ыяавыла чедер дээш далаш-биле чорупкан. Он ажыг улуг арттарны, сес шапкын хемнерни ажып кежер ужур Кесоуга таварышкан. Ол чер чурттуг оолдуң хенертен көстүп келгенин суурнуң чурттакчылары, ооң төрелдери, таныш-көрүштери, ылаңгыя душтуу урут Кама кайгамчык өөрүшкү-биле уткуп турар.

Кесоу оларга өске колхозтарның амыдыралын чугаалап, кукурузаның бедик дүжүттерин ап болур дугайын сакенчилерге сүмелеп турар. Сакенниң даштыг черин хандыр аңдарар, пок сигенин чогуур өйүнде аъштап арыглаар болгаш аңаа Милосердие хаяларының фосфориттерин чуурууп төгер болза, ол гектар бүрүзүнден чүс эвес, харын даа беш чүс пуд хире бедик дүжүттүг кукурузаны берип болур дээрзинге Кесоу бүзүреп турар.

Октябрь революциязы тиилээрниниң биче мурнунда Сакенге бир элээн дуржулгалыг орус тараачын чурттап турган. Милосердиениң хаялары болза, тарылга шөлдерин сегидип чемишчидеринге ажыглап болур, чаягаар бүткен фосфориттерден тургускан дээрзин ол илередип тыпкан. Демги орус тараачын ол хаялардан даштарны чуура дээрбедээш, ирип баксыраан черлерни сегидип чемишчидер дугайында тараачыннарга сүме каткан, ынчалзажок кым-даа ону ажыглаарын күзевээн. Ук орус тараачының өлгениниң сөөлүнде ооң ол дугайын бижип каан чыдыраажы артып калган. Кесоу Мирба демги кыдыраашты кара чажындан бээр ажаап, камгалап келген. Кажан демги бодалын боттандырар деп келир орта, суур чурттакчыларының чамдызы Кесоуну деткивээн ужурунда, ооң ук күзели чамдык идегел чок байдалга таваржып келген. Бодунуң шынныг херээн бадыткадыр, Милосердие хаяларында фосфориттиң мөзү-шынарын тодаргайлаар дээш Кесоу хоорайже чоруурун шиитпирлээн.

Чалгаа Антон болгаш ооң эжи Адамур олар Кесоунуң бедик дүжүт дээш чаныш чок демисел чорудуп турарын көргеш, ооң хуу сонуургалы ону олче чыгап турар-дыр кылдыр санааннар. Демги хаялар Адамурнуң мурнунда эдилеп турган черинде турар чүве болганда, ооң келир үедеги «олчазын» кады үлежир дээш олар Кесоу-биле өнүүктежиринче оралдажып эгелээр. Ынчангаш кажан Кесоу оларның ол оралдажыышкынындан ойталаар дей бээрге, Адамур биле Антон аңаа өжээргээш, ооң фосфориттер холуглуг довураан аңаа довурак-биле солуп каапканнар.

Ооң-биле чергелештир, Адамур биле Антон, Кесоу Мирбаның чогун ажыглап алгаш, ооң ынак кызы—Каманы олчалап алыр дугайында Рашитти күткүп эгелээрлер. Ол сорулга-биле олар Рашитти демги уругга чыпшыр көрүп, ынчангаш өске кижиниң душтуун эрги ёзу-биле олчалаарынче ону албадап турарлар. Халаг ээрик компания Каманың аргып эртип турар оруунче чорупкан тарлар. Адамур биле Антон ийи орук ара бар-чоруй, Кесоунуң фосфориттиг довураан аңаа довурак-биле солуп каапкан бис деп, Рашитке мактаны каантарлар. Оларның ол чугаазы Ташитти патла кайгадыптар.

Адамур биле Антонуң Каманы ол чаладыр деп бодаан күзели бүтпейн баар. Чүге дизе, ол уруг Рашиттиң чажыт бодалын билип каантар. Уруг аңаа мынча деп чугаалаар: «Сакен таныттынмас кылдыр хуулган болгаш ооң улузу база сыр өске болган. Сакенниң чурттакчылары бүгү совет улус-биле кады чурттап, кады хөгжүп турар». Рашиттиң Кесоу ышкаш эвес апарганы уругга хомуданчыг болуп кээр.

—Кесоу, өске довурак апарган-дыр! —деп Рашит хенертен алгыра каантар. Ону дыңнааш, Кама канчаар-даа аажок дүвүреп, «Кесоуну сүрүп четкеш, ол дугайын аңаа чугаалаазы»—деп Рашитти ээрежип эгелээр. Ынчангаш олар фосфориттиг довурак ап алгаш, Кесоунуң соо-биле чоруп каарлар. Кесоу хоорайга чеьдип келирге, ооң сөөртүп келген довураанда чаңгыс-даа грамм фосфорит холумаа чок болурга, ол канчаар-даа аажок муңгарап кайгаар. Кесоунуң муңгарааның көргеш, партия райкомунуң секретары ооң хөөнүн чазап, сорук киирип турар:

—Эш Мирба, силер муңгаравайн көрүңер... Чамдык улус силерни часкаар кылдыр бодап турар боор. Ол шын эвес... Бүгү чурт, бүгү Совет Эвилели силерниң-биле кады... Большевикчи сагылдар чер болганында, бистиң чурттуң бүгү улустарынче ол хамык хая-дашты, арга сынны болгаш хем-сугну ажылдыр сиңниктип турар.

Кесоу чанып келгеш, база бир таварымча чок байдалга таваржыр, чүл дизе, Кама суурда чок, ону улус олчалап алгаш барган кылдыр дыңналыр. Ынчалзажок ол, демги ажыл ындбас чалгаалар: Адамур биле Антон ийиниң өскүдүп таратканы аңаа-ла бир хоозун нүгүл болуру биске билдингир.

Кесоуну сүрүп чорупкан Кама биле Рашит ийи Сакен суурга самолёт-биле чеьдип келирлер. Милосердиениң хаялары ёзулуг-ла фосфориттен бүткен дээр дугайында олар өөрүшкүлүг байдалды дыңнадып чедирип келирлер.

Оон эгелээш-ле Милосердие хаяларының чанынга тарылга шөлүнүң сегидилге чемишчидилгезинге херегле тиер фосфорит чуургуурарының даш дээрбезин тургустунуп, Сакенге көстүп көрбээн бедик дүжүт алырының үндезини шак ынчаар торттунуп тыптыр.

Ынчангаш Сакен суурнуң бүгү чурттакчылары аңаа канчаар-даа аажок өөрүп турар. «Кама, өскерлип, мени каттаны ол-дур» деп хей бодал ону хилинчектеп турарының ужурундан, чүгле Кесоу ол нийти хөглээшкинге кирбейн турган. Аңаа хөңнү баксырап, муңгарааны-биле ол суурдан үнүп чоруптар. Кежээ орайтай бергенде суг бажынга кылаштап чораш, Кесоу Камага ужуражы бээр. Каманың чугаазындан ол мурнунда болган бүгү чүвени шуптузун билип аптар, чүвениң шыны ынчангаш тыптыр.

Сакенге күс аңаа эвес болган. Сакенчилер бедик дүжүттү ажаап алган. Ынчангаш аңаа төрүттүнген колхозтуң байырлалынга олар боттарының улуг чедиишкиниин, артык күчүлүүн демдеглеп эрткеннер. Аас-кежиктиглер Кама биле Кесоу олар ыракы Сакенге аас-кежиин чаалап берген Москваның, улуг Сталинниң дугайын канчаар-даа аажок өөрүшкү-биле сактып турарлар.

Район төвүнүң эмнелгезинде четпестерни чайладыр

Улуг-Хем районнуң төвү—Шагаан-Арыг хоорайда кижи эмнелгези бажынбалгат-биле болгаш каадырлар-биле бүрүн хандыртынган. Ында ажылдап турар эмчилерниң хөй кезии дээди эртемниг эмчилер болуп турар. Кайда каадырлар-биле болгаш оран-сава-биле хандыртынган болдур, ында ажыл эки үре-түңнелдиг болур ужурлуг. А район төвүнүң кижи эмнелгезинде байдал мырыңгай-ла ындыг эвес.

Аарыг улус чыдар черинге кире бээрге, оттулар ыяш чогунуң хараазы-биле эмнелгениң иштиниң хирлиг болгаш соок. Харын-даа аарыг кижилерден туржук, кадык кижилер безин соогунга шыдашпас. Ында ажылдап турар сестралар халаадын тон даштында кедип алган ажылдап турарлар. Эмнелгениң эмнээр корпузунда чамдык өрээлдерниң иштики соңгаларының шилдери бузук, ол бузук черлерин пөстер-биле дуглап каан, иштики хеп, чылыг чоорган чедишпес болгаш хепти кончуг хаая солуп турар.

Аарыг кижилерниң сегиринге чугула чүве чем болур, аарыг кижилерни чемгерер эки хоолулуг чемнерни (эът, саржаг, сүт) кылып турарының шынары багай. Бичии уругларны кандыг-даа чем-биле таарыштыр хандырбайн, чүгле эм бээри-биле кызыгаарлатынып турар.

Эмнелгеге чыдар аарыг кижи бодунуң сыртык, аяа, шопулаа-биле келбес болза, эмнелгеге берге болуп турар. Эмнелге ажылдакчыларының талазындан чаа божаан иелерге дузалажып турары кошкак, эң ылаңгыя чаа божаан чаш уругларны кургаглаар, оларның чөргектерин солуп дузалажыр хемчеглерни багай чорудуп турарлар. Үстүнде айыткан фактыларны кижи сактырга бичии, үүрмек четпестер ышкаш сагындырып турар. Ындыг болза-даа, совет эмнелгениң негелдези-биле алырга, кижи шыдажыр аргажок, антисанитарлыг херек болур деп чүвени эмнелге эргелекчизи Гарнец, райздрав эргелекчизи Сараев болгаш эмнелгеде партия эге организациязының секретари Бутенко олар херекке албайн, ээ-харысалга чок, ёзу барымдаалап, оператив чок ажылдап турарлар. Эмнелгениң ажылында бо хире четпестер бар турда, райздрав эргелекчизи эш Сараев кандыг-даа хемчег албайн, харын-даа тайбыңчырап арагалаарынга өйлежип турар. Районнуң кижи эмнелгезиниң ажылын болгаш бодунуң килдизи — кадык камгалал килдизин райкүүском шуут удуртур хүлээлгелиг турбужа, райкүүском даргазының оралакчызы эш Желтовский ол килдисти удуртурдан туржук, харын-даа районнуң кадык камгалалының болгаш эмнелгениң ажылында четпестер-биле демисел чорутпас бюрократсыг удуртукчулар-биле эптежип турар.

Ынчангаш район төвүнүң кижи эмнелгезинде бар турар четпестерни кыска хуусаа иштинде чок кылыр дээш хемчегни ап чорудары чугула.

В. НОВОРОЖДЕНЦЕВА.

Школа ажылынче улуг кичээнгейни салыр херек

Эрзин районнуң Нарын сумузунда эге школа бар. Ында бо чылын бүгү-нийтиниң ыяавыла өөренир хоойлузун ёзугаар 120 санныг школа назылыг уруглар хаара тутунган. Школаның оран-бажыңнары четче бүрүн септетинген, аъш-чем-биле хандыртынган, өөредилге херексели база долу четчелетинген. Школага бичии уруглар дыка тааржып, олар кончуг эки өөренип турарлар. Школаның башкылары өөреникчилерниң ада-иелери-биле эки харылзааны тутпушаан турар. Ынчалза-даа чамдык ада-иелерниң талазында уругларын школага өөретпес, оларның келир үедеги аас-кежиин, чырык оруун моондактаар хирелиг хөөнүр эвээш эвес. Эң ылаңгыя коммунист эш Доктаалай болгаш эштер Майдыр, Бадарчы, Дондуп олар школадан уругларын ушкарып алгаш чанып турарлар.

Башкылар ол ада-иелерниң дугайын чугаалажып көргеш, суму Совединге шагда-ла илчидип берген. Кандыг-даа хемчег албаан. «Март 8-зи» МЧАЭ-де партия эге организациязы школадан уругларын хоорулсаар ада-иелер-биле чугаалашпайн, хемчег албайн турар. Ол МЧАЭ-ниң даргазы эш Бадарчы болгаш ында коммунист эш Доктаалай олар школачы уругларын «школага черле кирбес бис» деп хол үжүү безин салып турар апарганнар. Ында партия организациязы (секретари эш Долчун) үстүнде таарышпас байдалче сагыш салза чогуур.

Ынчангаш школада өөренип турар уругларын бүгү-нийти өөредилгезиниң хоойлузунга удур өөредиишкинден хоорун турар ада-иелерни хоойлу ёзугаар кээргү чугула.

А. ДОРЖУ.

Гостиницаның ажылын сегитсе чогуур

Кызыл хоорайкүүскомунуң гостиницазының ажылында дыка улуг четпестер бар. Өрээлдерниң иштин чүтбас, аңаа-ла кургагга довураан буруладыр ширбип каар, соок деп чүвези ыжы шыдажыр аргажок. Чамдык оруннарның илчирбезиниң бир чартыы шуут сөктүп калган, кижи чыдарга бир чартыынче ойлуп кире бээр. Өрээлдерниң хаалгалары карышкак, соок өтүр хадып турар, чунар черинге сугну кудуктан ускан хеввер кудуп каар ийикпе, а чамдыкта чунар дээш баарга, суг чок-даа болур.

Гостиницаның иштики чуруму багай, чамдыкта кээрге, хоорайдан бир кижи кылаштап келгеш, кандыг бир оругга хонгаш, эртен аңаа-ла кылаштап чоруй баар чүүлдер бар. Ону ол черниң ажылдакчылары кым-даа билбес. Ооң уламындан чүве чидер чүүлдер хөй. Ындыг таварылга ооң кырында № 19 өрээнге 1951 чылдың январь 1-ниң дүнезинде болган. База ол черде буфет бар, кандыг-даа үеде үргүлчү хаалглыг турар, та кажан ажылдаар буфет чүве ийик?...

Мынчангаш Кызыл гостиницазының ажылында ол улуг четпестерни хоорайкүүскомдан, ылаңгыя ооң удуртулгазында турар хоорайның коммунал килдизинден дарый чайладып узуткааш, ону культурлуг байдалга тургусса чогуур.

С. ЧЫМБА.

Акша-хөреңги чыылдаларын чурумчудар

Улуг-Хем районнуң саң килдизи (эргелекчизи эш Сат) саң-хөөнүң ажылын чогуур негелдезинге чедир чорутпайн турар. 1950 чылда районнуң көдээ ажыл-агый үндүрүү—68 хуу чедир чыгдынмаан. Шагаан-Арыг суму Соведи бо талазы-биле онза чыдып каап турар. Ол сумуда эрткен чылдың көдээ ажыл-агый үндүрүү—9000 рубль ам-даа хавыртынмаан. Ол ышкаш страхованиениң — 6.160 рубль, бот-онаалганың — 14.200 рубль акша-хөреңгилери чыгдынмаан. Чамдык четче эвес чыгдынган акша-хөреңгилер будалыышкын-да кирип турар чүүл база бар.

Көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң болгаш өске-даа янзы-бүрү хевириниң акша-хөреңги чыылдаларының ажылы Хендерге, Эъжим, Эйлиг-Хем сумуларда база-ла онза хожудап турар. Районда янзы-бүрү үндүрүглер чыылдаларының хуусаазы ыракта эрткен турбужа, үндүрүг инспектору эш Чондан-оол чогуур хемчеглерни чорутпайн келген. Ам сорулга болза, көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң хавырылдазын, өске-даа чугула акша-хөреңги чыылдазын дарый чорударын негетинип турар.

М. ДӨҢГҮР-ООЛ.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

Барыын Германияны катап чепсеглээринге удур демисел — тайбың дээш демисел

Америк империалистер болгаш оларның маршаллчыткан чурттарда сүлчээлери Барыын Германияда дүвү-далаштыг чепсеглээшкинниң оруунда турупканнар. Фашистиг армияның катап тургузуушкунунун гитлержи генералдарның удуртулгазы-биле болгаш киржилгезибиле боттандырып турар. Рурда Германияның милитаризминиң шериг-үлетпүр баазазын катап тургузуп турар. АКШ-тың империалистери Германияны база катап Европага чөрүлдээлерниң ошаа кылырын, Барыын Германияны делегейниң чаа дайынын үндүреринге ажыглаарын күзеп турарлар.

Совет Эвилели болгаш улус демократиязының чурттары Потсдамның чөпшээрежилгезиниң принциптерин камгалавышаан, ол агрессчи политикага, Барыын Германияны катап чепсеглээринге удурланып, Германияның айтырыын тайбың-демократтыг ёзу-биле шиитпирлээринге туржуп турар.

«Германияның чаңгыс эви дээш шиитпирлиг туржуп турган Генералиссимус Сталинниң өттүр көрген политиказы немец улустуң мурнунга тайбыңче болгаш чечектелиишкинче дорт оруктү ажыткан,—деп Германияның Социалистиг Чаңгыс Эптиг партиязының Төп Комитединиң чиңгине секретары В. Ульбрихт бижээн. Потсдамның шиитпирлериниң шыңгыы барымдаалааш, Германияның демократтыг республиказының девискээринде демократизастаашкынны, чепсек дүжүрүүшкүнүн болгаш экономнут катап тургузуушкунну боттандырган. Бо чорук болза, дайын сөөлүндеги бүгү Европаның моон соңгааргы хөгжүлдезинге шиитпирлиг ужур-уткалыг».

Сес чүрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң Прагага болган чөвүлел хуралы тайбыңга ынак демократтыг күрүне болур чаңгыс эптиг Германияны катап тургузарының амыдыралчы бүгү чугула айтырыгларын шиитпирлээриниң шын оруун төлевилээн.

Прагага болган чөвүлел хуралдың соонда удатпаанда Германияны демократтыы-биле катыштырарынче. Европага тайбыңны хандырарынче база бир базым кылдынган. Германияның демократтыг республиказының премьер-министри Отто Гротеволь бонның «чазааның» канцлери Аденауэрге нити-германияның демократтыг, тайбыңга ынак тускай эргелиг түр «чазаан» тургузарын белеткээр ужурлуг нити-германияның тургузулгалыг чөвүлелин дең эгелерге тургузар дугайында чугаалажыышкынны эгелээр деп санал киирген.

Германияның демократтыг республиказының ол инициативазын бүгү немец улус идепкейлиг-биле деткээн. Бонның вице-канцлери Блюхер безин Штуттгартка: «Немец улустуң 99 хуузу катап чепсеглээшкинге удурланып турар деп чүве делегейге тодаргай болур ужурлуг» деп медеглевес арга чок болган.

Премьер-министр Отто Гротевольдиң саналын националдыг нити сорулгаларын херек кырынга боттандырарының быжыг үндезини кылдыр көрүп турар немец улустуң күзел-соруунга чөрүштүр январьның 15-те пресс-конференцияга бонның канцлери медеглелинден хоступ турары ышкаш, Аденауэрниң бөлүү нити-германияның чугаалажыышкынын чорударындан ойталаан.

Гротевольдиң Аденауэрге дыңнадыының хүнүнден бээр эрткен чеди неделяларның дургузунда Барыын Германияга болгулаан болуушкуннар болгаш фактылар бонның канцлериниң чүге ол хире үр ыыт чок турганын тодаргай көргүзүп турар.

Аденауэр ыыт чок турарының аразында Соңгу-Атлантиканың агрессчи чөвүлели Брюссельге Барыын Германияның армиязын тургузар чорукту дүргедедир дугайында шиитпирни хүлээп алган. Ол-ла үеде бонның «парламентизи» Барыын Германияның экономиказын шериг шугумунче шилчидер дугайында «чазакка» онза эргелер тыпсыр дугайында дүрүмнү бадылаан.

Ол-ла хүннерде бонның «чазаа» «кызыгаар камгалалының» моторжуткан шериин тургузар дугайын чарлаан. Оон соонда Бонн 22 бүрүн моторжуткан дивизияларны, ооң иштинде 10 танка дивизияларын тургузар дей берген. Боо-чепсектиг немец күштерни атлантика армиязы деп армияга кииреринин практиктиг хемчеглериниң дугайында айтырыгны Аденауэр Американың кол командылакчызының көрүлдезинге кииреринге белечин илереткен.

Январьның 30-де Германияның демократтыг республиказының палатазы бүгү фракциялары-биле кады бонның бундестагынга (парламентизинге) Отто Гротевольдиң нити-германияның тургузулгалыг чөвүлелин тургузар дугайында саналдарын боттандырар талазы-биле катышкан кыйгырыгны хүлээп алган.

Улустуң палатазы бонның парламентизинге бодунуң кыйгырыынга тайбыңны хандырарынга болгаш Германияны катыштырарынга эргежок чугула бүгү айтырыгларның талазы-биле чөпшээрежилгени чеьдип алыр дээш нити-германияның тургузулгалыг чөвүлелин кады чыылдырар деп санал киирген.

Улустуң палатазы чүгле нити-германияның тургузулгалыг чөвүлелин тургузары-биле болгаш ооң сорулгалары-биле холбашкан айтырыгларның дугайында чугаалажыышкынны кылырынга белениң илереткен эвес, харын Аденауэрниң бодунуң январь 15-те медеглелинде сагындырган айтырыгларның талазы-биле чугаалажыышкынны кылырынга белениң база илереткен.

Аденауэр ылаңгыя нити-германияның соңгулдаларын чорудар дугайында ооң 1950 чылдың март 22-де саналы харыы чок артып калган деп бадыткаарын оралдажып турар. Ынчалза-даа ооң чугаазының даартазында бонның «министри» Кайзер болза, барыын-германияның «чазаа» Советтиң ээлээн зоназының төлээлери-биле шуут чугаалажыышкын кылырының кандыг-даа аргазын көрбейн тур дээн чугаазы билдингир. Аденауэр бодунуң медеглелинге Германияның демократтыг республиказының улустуң палатазының 1950 чылдың декабрь 12-де хүлээп алган «тайбыңның камгалалының дугайында дүрүмну» күш чок болдурарын негээн. Аденауэр ол ышкаш Германияның демократтыг республиказының улустуң полициязының дугайында хоп чүүлдер чугаалап турган. Ындыг турбужа полициязын шериг хевирлиг кылдыр тургускан Барыын Германияга бодаарга Германияның демократтыг республиказында улустуң полициязы иштики корум-чурумну хандырарынга бараан болуп турары билдингир.

Улустуң палатазының кыйгырыы болза, Германияны катыштырарының негелделериниң, ооң эргелелиниң хевирлериниң дугайында, кижиниң эргезиниң дугайында айтырыгның талазы-биле, саълдарын бүгү Германияга тарадыр сорулгалыг «тайбың камгалалының дугайында хоойлуну» өскертир дугайында чугаалажыышкыннарны чорударын бодаан.

Улустуң палатазының кыйгырыы болза, бүгү Германияда полицияның болгаш ооң иштинде Германияның демократтыг республиказында улустуң полициязының санының, чепсээниң болгаш чер-черге таарыштыр тургузарының дугайында чугаалажыышкынны чорударын бодаан.

Кыйгырыгда айыткан ёзугаар Германияның демократтыг республиказының төлээлери нити-германияның тургузулгалыг чөвүлелинге федеральдиг республиканың төлээлери-биле кады немец улустуң мурнундан Германияны катап чепсеглээрин хоругдаар дугайында медеглелди кылырынга; нити-германияның бүгү-нити чажыт бадылаашкынныг, дең эргелиг дорт, хостуг соңгулдаларының дугайын чугаалажырынга, Германия-биле тайбыңның керээзин дүрген чарарынче болгаш ооң соонда Германиядан эжелел шериглерин үндүрер дугайында чажыт чугаалажыышкынны чорударынга; Германияның өске чурттар-биле тайбың кады ажылдажылгазынга үндезилээш, бүгү Германияга тайбың үлетпүрнү улам дүрген хөгжүдеринге дузалаар кылдыр Германияның иштики садыын калбартырының болгаш немец бараанарны делегейниң рыногунче үндүрерин хандырар талазы-биле катышкан хемчеглерни чугаалажырынга төлээледир.

Ынчангаш Германияның демократтыг республиказының улустуң төлээлери Аденауэрниң ойталаашкыны турзадаа, немецтерниң арасында бот-боттарын билчир чорукту доктаадып тургузар дугайында күженишкинни үргүлчүлээрин шиитпирлээринге чүткүлдүүн база катап көргүскен. Немец улус быжыг тайбыңны болгаш Германияның чаңгыс эвин негеп турар болгаш ол дугайында америк-англи чаа "дайынның кыпсыкчыларының агрессчи планнарынга тайбың дээш удурланып турар Европаның, Азияның болгаш Американың калбак-массаларының канчаар-даа аажок улуг деткимчезин ап турар.

АКШ-тың базышкыны-биле

Январьның 30-де КНО-нуң Кол Ассамблеязының Политиктиг комитеди чеди бадылаашкын удурланып, 8 бадылаашкын дадагалзап турда, 44 бадылаашкын биле корей айтырыының дугайында америк резолюция төлевилелин чүүлдүг деп көрген. Резолюцияга удур бадылааннар: Бирма, Белорусс ССР, Чехословакия, Индия, Польша, Украина ССР, Совет Эвилели. дадагалзааннар: Афганистан, Египет, Индонезия, Пакистан, Швеция, Сирия, Йемен, Югославия.

КНО-нуң Кол Ассамблеязындан Кыдат улус республиканы «агрессчи» деп буруудадыр дугайында АКШ-тың негелдезиниң кады чогаадыкчылары болдурар дээш англи-америк блоктуң өске киржикчилерин албадаарын оралдашпышаан, АКШ базышкынның көстүп көрбээн кампаниязын чорудкан: Ол кампанияның бүрүнү-биле буурап дүшкени билдингир болгаш Американың төлээлери бодунуң резолюциязының төлевилелин Политиктиг комитетке бодунуң адындан киирер ужурга таварышкан.

Американың резолюциязының төлевилели Совет Эвилелиниң, Украина ССР-ниң, Белорусс ССР-ниң, улус демократиязының чурттарының, Азияның болгаш арабтың 12 чурттарының хөй санныг төлээлериниң талазындан удурланыышкынны үндүрген. Азияның болгаш арабтың 12 чурттары дыка четпестерлиг-даа болза, бир төлевилелди кииргеннер, ынчалза-даа Ыракы Чөөн чүкке тайбың таарыштырылганы болдуруп болур хемчеглер ол төлевилелде көрдүнген. Американың төлевилелин өске-даа хөй төлээлер шүгүмчүлээннер.

АКШ-тың ооң дараазында үүлгедиглери базышкынның, кыжаныгның болгаш чүткүлдүң үзүк чок илчирбези болур. Американың чазаа Ыракы Чөөн чүкке Американың агрессиязын калбартыр сорулгалыг бодунуң төлевилелин Политиктиг комитетче шургудар дээш бүгү эргаларны ажыглаан.

Январьның 25-те Американың резолюциязынга дуза кылдыр Трумэн тускай медеглел кылган. Трумэнниң медеглели Кыдатты буруудадыр дугайында каш чеди хонуктарның дургузунда АКШ-тын өске чурттарга бүзүредир дээш базышкынын дыңзыткан деп «Нью-Йорк геральд трибюн» солун бижээн.

АКШ-тың Индияга базышкыны эңне ыят чок болган. Бир үеде Индия аштың сүртедиишкининден чурттунуң хөй миллион чонунуң амызын алыр дээш АКШ-тан 2 миллион тонна кызыл-тас дилээн. Ындыг турбужа Американың конгрезинден бо айтырыгның талазы-биле шиитпир үндүрерин соңгаарлаткан болгаш даштыкы херектер талазы-биле сенат комиссиязының даргазы Коннэлдиң сөзүн ёзугаар алырга, КНО-га Кыдатты «агрессчи» деп чарлаар дугайында АКШ-тың оралдажыышкынын Нерудан буруу шапканының түңнелинде ол дилегни хандырарының идегели элээн кудулаан дээн. Американың «Дейли компас» солуну АКШ-тың ол байдалын «күткүлдеп дора» деп бижээн.

Ындыг янзылыг үүлгедигни Американың төлээзи Политиктиг комитеттиң сөөлгү хуралынга америк резолюцияны ыяавыла январь 30-де бадылаарын негеп тура көргүскен. Хуралды даргалап турган Урданеттиң чашпаачы туружунуң дузазы-биле базышкынның аргазын хереглеп тура америк төлээ АКШ-тан хамаарылгалыг чурттарның төлээлериниң дузазы-биле араб.Азияның 12 чурттарының резолюциязынга Советтиң эдилгезиниң чугаалажыышкыйын үскен.

Советтиң төлээлери 12 чурттарның төлевилелин экижидер дугайында дыка улуг оралдажыышкынны кылган. Советтиң төлээзи 7 чурттарның конференциязының бир дугаар хуралынга-ла ооң киржикчилери Корейда боолаашкынның түр соксадыышкынын дугуржуп алырының хемчеглериниң дугайында санал киирген. Ооң соонда олар Корейдан даштыкының бүгү шериглерин үндүрериниң хемчеглерин болгаш аргаларын; Корейнын иштики херектерин боттары таарыштырар сорулга-биле херекселдерни; Каирниң болгаш Потсдамның декларацияларын ёзугаар Тайвандан боттааш Тайван өөжүнден америк чепсектиг күштерни үндүрер болгаш Ыракы Чөөн-чүкке хамаарышкан айтырыгларны көөр ужурлуг.

Политиктиг комитет АКШ-тың базышкыны-биле Советтиң бо эдилгезин болгаш ооң мурнунда киирип турган үш эдилгелерни база ол ышкаш 12 чурттарның резолюциязын хүлээвээн. Февральдиң 1-де АКШ аңаа дыңнангыр бадылаашкын машиназының дузазы-биле бодунуң резолюциязының төлевилелин КНО-нуң Кол Ассамблеязының пленарлыг хуралынга шургудуп алган.

Бир эвес «хүлээп алдынган америк резолюцияның артында империалистиг бөлүктер турар болза, 12 чурттарның резолюциязының чогаадыкчыларында, Египеттиң төлээзиниң чөптүү-биле айытканы ышкаш 600 миллион кижи турар. Советтиң төлээзи бодунун чугаазынга ол сан дугайын сагындыргаш, ол 600 миллион кижиге Совет Эвилелинде болгаш улус демократиязының чурттарында 300 миллион кижини, Кыдаттың 475 миллион кижизин, ол ышкаш чазактары чоннуң күзел-сорууп илеретпейн турар чурттарда чүс-чүс миллион кижилерни немээр деп чугаалаан.

Ынчангаш Азияга агрессияны калбартыр деп бодаан Катышкан Штаттар Корейнын болгаш Ыракы Чөөн чүктүң өске-даа айтырыгларын тайбың ёзубиле тарыштырар деп турар тайбыңның күчүлүг лагеринге шаштыгып турар. Бо чорук болза, америк империалистерниң кем-буруулуг планнары бүрүн буступ дүжүүшкүн-биле доостуруунуң барымдаазы болур.

М. АЕРОНИН.

Корейда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Корейнын улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының февраль 8-те дамчыткан медээзинде чугаалап турары болза, Улустуң армиязының кезектери-биле кыдат эки-турачылар америк болгаш лисынманчы шериглерниң атакаларын ойтур шаварын үргүлчүлевишаан, оларга улуг чедириглерни таварыштырып турганнар. Эң-не кадыгдошкун тулчуушкуннар америк кезектерниң ужар-чүүлге болгаш танкаларга деткидип алгаш атакалап турганы Сувон (Суй хен) районнуң соңгу талазынга болуп турган.

* * *

ПХЕНЬЯН. Корейнын улус-демократтыг республиказының Кол командылалының февраль 9-та медээзини болза:

Инчон уунга Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачылар-биле кады дайзынның удур атаказынга удурлангаш, оларга улуг чидириглерни таварыштырган. Шериг чепсээн эжелеп алган.

Эрткен неделяның дургузунда Улустуң армиязының зениттиг кезектери Сеул болгаш Сувон районнарынга дайзынның 12 самолёттарын аңдара аткан.

(СЭТА).

Ким Ир Сенни „Күрүне тугу" орден-биле шаңнааны

ПХЕНЬЯН. Корей улустуң мурнунга онза алдар-хавыяалыг болганы, Улустуң армиязын тургузарынга болгаш быжыглаарынга, америк империалисчи агрессорларны болгаш лисынманчы өскерликчилерниң бөлүүн чылча шаазарынга чурттуң бүгү күжүн мобилизастаарынга, а ол ышкаш ада-чурттуң хостуглагалыг дайынының эчис тиилелгелериниң чедиишкиннери дээш Корейнын улус-демократтыг республиказының Улустуң Дээди Хуралының Президиуму Улустуң армиязының Кол командылакчызы Ким Ир Сенни «Күрүне тугу» орденниң бир дугаар чергези-биле шаңнаан.

(СЭТА).

Маадырлыг Улустуң армиязынга Корейнын чурттакчыларының дузалап турары

СОҢГУ КОРЕЯ. Америк дээрбечилерниң Корейнын улус-демократтыг республиказынга удур чоруткан дайыны Корейнын чурттакчы чонунуң бүгү килең-кылыын хайындырып үндүрген. Чурттуң хоорайларындан болгаш суурларындан патриотчу камгалал фондузунга дузалаашкыннарның дыка хөй саны кирип турар.

Алды айларның дургузунда патриотчу камгалал фондузунга 807.144.221 акша, 600 муң ажыг пуд рис болгаш өске-даа тараа культуралары, а ол ышкаш 11.514 кезек үнелиг янзы-бүрү хевирниң чүүлдери, алдын, мөңгүн кылыглар, радиоприёмниктер, шактар киргилээн. Оон аңгыда Улустуң армиязының дайынчыларынга бир дугаарында чугула хереглетиннер чүүлдерлиг чүс-чүс белектерни чоруткаңнар.

Маадырлыг Улустуң армиязынга улустуң бүгү-нити деткимчези болза, бүгү корей улустуң америк агрессорларны көөр хөңнү чогун, дайзынны чедиишкинниг тиилээринге долу шиитпирлиг болуп турарын херечилеп турар.

(СЭТА).

Соңгу Пхеньян можуда катап тургузуушкун

СОҢГУ КОРЕЯ. Соңгу Пхеньян можуда бүдүрүлге кооперативтери боттарының ажылдарын катап тургузуп турар. Бүдүрүлге кооперативтери хөй нуруузунда америк эжелекчилерниң араатанзыы-биле үрегдээн чүүлдерин катап тургузуп турар болгаш чаа чылдан эгелеп чурттакчы чоннуң хереглелдери: пөс, идик, шарыглыг чүүлдер, 40 ажыг аттыг янзы-бүрүнүң хептерин, база чем продукциязының аймаан чедиишкиннии-биле үндүрүп турар.

Чо Ин Хонуң удуртканы кооператив бүдүрүлгези 6 хүннерниң дургузунда 100 ажыг пөс станоктарын катап тургускан болгаш баштайгы 2 муң метр пөстү бүдүрүп үндүрген.

Пан Мун Бинниң удуртканы кооператив бүдүрүлгезиниң ажылчыннары боттарының бүдүрүлгезин катап тургусканнар болгаш чаа чылдан эгелеп бүдүрүлге онаалгазын хүн бүрү 150 хуу күүседип турар.

Дааранылга кооперативиниң болгаш аъш-чем продуктузу үндүрериниң кооперативи катап тургузуушкунуң ажылдарын эгелей бергеннер.

(СЭТА).

Профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының дыңнадыы

ПАРИЖ. Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы (ПБФ) тускай дыңнадыгны үндүрген, ында чугаалап турары болза:

ПБФ-ниң Францияга үргүлчү турарын чөпшээрээн доктаалды француз чазактың иштики херектер министриниң соксадып турар дужаалының түңнелинде тургустунган байдалды чугаалажып көөр сорулга-биле ПБФ-ниң даргазы, чиңгине секретары болгаш секретарьлери хурал кылган. Бо талазы-биле ПБФ-ни «тарадыр» дээр дугайын шын эвес чугаалап турар. 64 чурттарның профэвилелдер организацияларының хостуг күзел-соруу ёзугаар доктаатынып тургустунган бүгү делегей организациязы болуп турар ПБФ-ни кандыг-даа чазак тарадыр эргези чок. Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының нити сагыш-сеткилин илергейлевишаан, ооң Парижке 1945 чылда үндезилетинип турарының үезинде бодунга салып алганы сорулгаларны күүседип үргүлчүлээрин ПБФ бүзүредип медеглеп турар. Бурунгаар депшилгени болгаш чаагайжылганы чеьдип алырда, бот-боттарынга дузаламчыны болгаш ажылчы чоннарның катыжылгазын, расазы, политик болгаш шажын-чүдүлге талазы-биле чаңчыл үзели ылгал чокка бүгү улустарның аразынга эп-найыралды болгаш дем-катыжыышкынны быжыглаарда, бүгү делегейге тайбыңны камгалап алырда, ажылчы чоннарның бүгү делегей профэвилел организациязы чажангызындан-даа артык эргежок чугула херек.

Оон ужурунда ПБФ француз чазактың доктаалын ону шиитпирлеп шыдаар бүрүн эргелиг черниң мурнунга хомудаар деп шиитпирлээн.

Ооң-биле кады ПБФ-ниң түрү черин шилиир бүрүн эргелиг орган болур ПБФ-ниң Күүсекчи бюрозун февральдиң 17-де болгаш 18-те Варшавага чыылдырар деп доктааткан.

(СЭТА).

Польшада алды чыл планының бир дугаар чылының чедиишкиннери

Польшаның экономну планнаар Күрүне комиссиязы алды чыл планының бир дугаар чылы — 1950 чылда улус ажыл-агыйының планының күүселдезиниң дугайында дыңнадыгны чоокта чаа чарлап үндүрген.

1950 чыл болза, Польшаның бүдүрүкчү күштериниң дыка сайзыраашының, социалистиг нитилелиниң үндезиннериниң тудуушкунунга улуг чедиишкиннерниң, социалистиг чылдаңың өзүүшкүнүнүң чылы болган.

Социалистиг үлетпүрнүң чыл планы 107.4 хууга күүсетинген, үлетпүр продукциязының үнези 1949 чыл-биле деңнээрге 1950 чылда 30.8 хуу хөй. Аар болгаш ортумак үлетпүрнүң продукциязының үнези дайын мурнунда деңнелинден 225 хуу ашкан.

1949 чыл-биле деңнээрге, 1950 чылда тракторларны бүдүрүп үндүрери 60 хууга, чүък машиналар — 209 хууга, мотоциклдер — 70 хууга, саваң — 32 хууга өскен.

Бора хөмүр тывыжының (93 хуу), шойнуң (90 хуу), демир болбаазырадып кылыр станоктарның (96 хуу) планы болгаш туйбуну, чугайны, мебельди бүдүрүп үндүрериниң планнары күүсетинмээн. Ындыг болзадаа, үлетпүрнүң бо адырлары 1949 чылда турганынга бодаарга дыка хөй продукцияны кылып үндүргеннер.

Чуртка моон мурнунда бүдүрүп үндүрүп көрбээн демир болбаазырадып кылыр чаа хевирлиг станоктарны, паровозтарны каң котёлдерин, көдээ ажыл-агыйның машиналарын болгаш өске даа машиналарны үндүрерин 1950 чылда эгелээн. Капитал салыышкыннарының хемчээли 1949 чылда турганындан 1950 чылда 53 хуу ажыг болган.

Көдээ ажыл-агыйның продукциязы 1949 чыл-биле деңнээрге 1950 чылда 13 хууга өскен (хову ажылы 6 хуу, мал ажылы 24 хуу). 15180 муң га, азы 1949 чылда турганындан 2,5 хуу хөй шөлден дүжүттү ажаап алган. Техниктиг культураларның, кызыл-тастың, арбайның болгаш мал чеминиң тарылгалары көвүдээн.

1950 чыл болза, көдээ ажыл-агыйда социалистиг секторнуң моон ыңай дыка хөгжүп сайзырадырының чылы болган. Социалистиг көдээ ажыл-агыйның продукциязының үнези 1949 чыл-биле деңнээрге 35 хууга өскен. Күрүне ажыл-агыйларының болгаш бүдүрүлге кооперативтериниң шөлүнден 1949 чылда турганынга бодаарга 27 хуу ажыг дүжүттү 1950 чылда ажаап алган. Бүдүрүлге кооперативтериниң саны 1950 чылдың декабрь 31-де 2200 турган болгаш ол болза, 1949 чылдың төнчүзүнде турган бүдүрүлге кооперативиниң санындан 9 катап ажыг болуп турар. Көдээ ажыл-агыйда социалистиг сектор ам бүгү аңдарган черниң 13 хуузун ээлеп турар.

Күрүне ажыл-агыйларының дүрген хөгжүп сайзыраанының түңнелинде олар ның нити продукциязы 1949 чыл-биле деңнээрге 33 хууга көвүдээн.

МТС-терниң тракторлары 1950 чылда 776,7 муң га черни ажылдап кылган болгаш ол болза, 1949 чылда ажылдал кылган черниң шөлүнден 10 катап ажыг болуп турар.

1950 чылда 1000 хире көдээ суурларны электрижиткен. Электрижиткен көдээ суурларның бүгү саны чылдың ужунда 12,5 муң четкен.

Нитилештирген үүрмектеп садар садыг четкилериниң саарылгазы 1949 чылдың саарылгазындан 76 хуу ашкан болгаш бүгү үүрмектеп садар садыгның 80 ажыг хуузу болуп турар. Үүрмектеп садар садыгның күрүнениң болгаш кооперативтиң 15 муң чаа пунктуларын 1950 чылда ажыткан. Барааннарны бүдүрүп үндүрери көвүдээниниң болгаш садыг четкилериниң сайзыраанының түңнелинде чоннуң хандырылгазы экижээн.

1950 чылда бүгү социалистиг секторга 4,7 миллион, азы 1949 чылда турганынга бодаарга 17 хуу ажыг кижи ажылдап турган. Күрүне үлетпүрүнге 1,8 миллион, азы 1949 чылда турганынга бодаарга 16 хуу ажыг кижи ажылдап турган.

Үлетпүрде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 9 хуу улгаткан. 1950 чылда боттут ортумак ажыл төлевири 6 хуу өскен болгаш ооң-биле кады ажылчы чоннуң социал, культуралыг хереглелинге үнер чарылгалар дыка көвүдээн.

Польшаның национал орулгазы чыл иштинде 21 хуу өскен, социалистиг секторнуң үлүүнге национал орулганың 70 хуузу онаажып турар.

(«Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солундан)

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

ЧАРЛАЛ

«ШЫН» солун редакциязы бижик машиназынга мергежээн тыва машинакчылар хереглеп турар.

Ажылдаарын күзээрлер «Шын» солун редакциязынга келгеш дугуржуп ап болур.

Редакцияның адрези: Кызыл хоорай, Щетинкин кудумчузу, бажың № 7.

ФИЗКУЛЬТУРА — ОРГАНИЗМНИ КАДЫКШЫДАРЫНЫҢ БОЛГАШ БЫЖЫГЛААРЫНЫҢ КҮЧҮЛҮГ АРГАЗЫ.

Мага-боттуң аваангыры болгаш күжү үргүлчүнүң белеткели-биле чеьдип алдынып турар.

Физкультура болза, өкпе аарыгларын болдурбайн чем хуулдуруушкунун экижидип, нерви системазын болгаш шыңган эъттерни быжыглап турар. Физкультура кижиге энергияны, сергек болгаш амыдыралчы өөрүшкүнү немеп берип, ооң ажылга арга мергежилин болгаш шыдамыкай чоруун бедидип, база кижиниң элекке кырыыр чоруун болдурбазын хандырып турар.

Лыжа спорту — культурлуг дыштаныылга болгаш хөглээшкин болур:

Лыжалар — дайынның чепсээ:

Лыжа спортунуң техниказы биле чепсегленинер!

КАДЫК МАГА-БОТТА—КАДЫК ОМАКШЫЛ!

Санитар чырыдыышкынының Тыва область Бажыңы.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалыг редакторнуң 3—62; редакторнуң оралакчызының, харысалгалыг секретарьның—3—68; партия амыдыралы, пропаганда болгаш агитация, литература болгаш уран-чүүл, көдээ ажыл-агый, иштики информация, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киилдисте рииң, бухгалтерияның—3—65

Б00847 Облкүүскомнуң типографиязы